

БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН ЯАМ

ДОТООД АУДИТ ХИЙГДСЭН БАЙГУУЛЛАГА: Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам, Усны газар, Богдхан уулын ДЦГХЗ, Монгол элсний УТХГХЗ, Хэрлэн голын сав газрын захиргаа, Орхон аймгийн УЦУОШТ, Говийн их дархан цаазат газрын Б хэсгийн хамгаалалтын захиргаа, Аялал жуулчлалын хөгжлийн төв ТӨААТҮГ, Монгол Кувейтын байгаль хамгаалах төв ТӨААТҮГ зэрэг байгууллагуудад Үндэсний Аудитын газраас хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын дүгнэлтийн хүрээнд хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөөний хэрэгжилт, гүйцэтгэл

ДОТООД АУДИТЫН НЭГЖ: ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭ, ДОТООД АУДИТЫН
ГАЗАР

- ДОТООД АУДИТЫН АЖЛЫН ТАЙЛАН –
АБ4000

ДОТООД АУДИТЫН НЭР: ТӨЛӨВЛӨГӨӨТ БУС ДОТООД АУДИТ

ДОТООД АУДИТАД ХАМРАГДАХ ХУГАЦАА: 2022 ОНЫ ЭХНИЙ ХАГАС ЖИЛ

АУДИТ ХИЙСЭН БАЙГУУЛЛАГА: БОАЖЯ-НЫ ХШУДАГ

АУДИТ ХИЙГДСЭН БАЙГУУЛЛАГА: Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам, Усны газар, Богдхан уулын ДЦГХЗ, Монгол элсний УТХГХЗ, Хэрлэн голын сав газрын захиргаа, Орхон аймгийн УЦУОШТ, Говийн их дархан цаазат газрын Б хэсгийн хамгаалалтын захиргаа, Аялал жуулчлалын хөгжлийн төв ТӨААТҮГ, Монгол Кувейтын байгаль хамгаалах төв ТӨААТҮГ зэрэг байгууллагуудад Үндэсний Аудитын газраас хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын дүгнэлтийн хүрээнд хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөөний хэрэгжилт, гүйцэтгэл

АУДИТЫН ТӨРӨЛ: ТӨЛӨВЛӨГӨӨТ БУС ДОТООД АУДИТ

АУДИТЫН ХУГАЦАА: 2022.07.25-07.29

ДОТООД АУДИТЫН НЭГЖИЙН ДАРГА:

ХШУДАГ-ЫН ДАРГА Т.ГОЦБАЯР

АУДИТЫН БАГИЙН ГИШҮҮН:

ХШУДАГ-ЫН ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭ,
ДОТООД АУДИТЫН ГАЗРЫН
ШИНЖЭЭЧИЙН АЛБАН ҮҮРГИЙГ ТҮР
ОРЛОН ГҮЙЦЭТГЭГЧ Б.МӨНГӨНЦЭЦЭГ

Агуулга

1. Дотоод аудитын үндэслэл	5
2. Дотоод аудитын баг, хугацаа	5
3. Дотоод аудитын хамрах хүрээ	5
4. Дотоод аудитын үр дүн	5
5. Нэгдсэн дүгнэлт	34
6. Зөвлөмж	36

ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ТАЙЛБАР

МУ	Монгол Улс
ЗГ	Засгийн газар
БОАЖС	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд
БОАЖЯ	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам
ТНБД	Төрийн нарийн бичгийн дарга
ТӨБЗГ	Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газар
АТГ	Авилгатай тэмцэх газар
ХШУДАГ	Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, дотоод аудитын газар
ТӨААТҮГ	Төрийн өмчит, аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газар
ОББҮХ	Орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хороо
АЖХТ	Аялал жуулчлалын хөгжлийн төв
УЦУОШТ	Ус, цаг уур, орчны шинжилгээний төв
ДЦГХЗ	Дархан цаазат газрын хамгаалалтын захиргаа
УТХГХЗ	Улсын тусгай хамгаалалттай газрын хамгаалалтын захиргаа
ТДАСХШХШАҮТОГ	Төсвийн дотоод аудит, санхүүгийн хяналт шалгалт хариуцсан шинжээчийн албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч
НББ	Нягтлан бодох бүртгэл
ХХОАТ	Хувь хүний орлогын албан татвар
НӨАТ	Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар
НБББББ	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичиг

1. ДОТООД АУДИТЫН ҮНДЭСЛЭЛ

Төсвийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.2.10-т “өөрийн эрхлэх асуудлын хүрээнд дотоод аудитын үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх”, 69 дүгээр зүйлийн 69.1-т “Төсвийн ерөнхийлөн захирагч бүр хууль тогтоомжийн хэрэгжилтэд хяналт тавих, төсвийн хөрөнгө, өр, төлбөр, орлого, зарлага, хөтөлбөр, арга хэмжээ, хөрөнгө оруулалтад санхүүгийн хяналт, шалгалт хийх, үнэлэлт, дүгнэлт, зөвлөмж гаргах, эрсдэлийн удирдлагаар хангахад чиглэсэн дотоод аудитын албыг байгуулж, дотоод аудитор ажиллуулна”, Засгийн газрын 2015 оны “Дүрэм батлах тухай” 483 дугаар тогтоол, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2022 оны А/184 дүгээр “Санхүүгийн тайлангийн аудитын акт, албан шаардлага, зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх тухай” тушаал, 2022 оны 08 дугаар “Дотоод аудит хийх удирдамж” болон бусад хууль, түүнд нийцүүлэн гаргасан тогтоол, шийдвэр заавар аргачлал, дүрэм, журмыг тус тус үндэслэв.

2. ДОТООД АУДИТЫН БАГ, ХУГАЦАА

Дотоод аудитыг Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, дотоод аудитын газрын дарга Т.Гоцбаяр ахалж, тус газрын шинжээчийн албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Б.Мөнгөнцэцэг нар 2022 оны 07 дугаар сарын 25-ны өдрөөс эхлэн ажлын 5 хоногт гүйцэтгэв.

3. ДОТООД АУДИТЫН ХАМРАХ ХҮРЭЭ

Үндэсний Аудитын газраас хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитаар “Хязгаарлалттай” санал, дүгнэлт авсан Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам, Усны газар, Богдхан уулын ДЦГХЗ, Монгол элсний УТХГХЗ, Хэрлэн голын сав газрын захиргаа, Орхон аймгийн УЦУОШТ, Говийн их дархан цаазат газрын Б хэсгийн хамгаалалтын захиргаа, “Сөрөг” санал, дүгнэлт авсан Аялал жуулчлалын хөгжлийн төв ТӨААТҮГ, Монгол Кувейтын байгаль хамгаалах төв ТӨААТҮГ зэрэг байгууллагуудын аудитын дүгнэлтийн хүрээнд хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөөний хэрэгжилт, гүйцэтгэлийн үйл явц.

4. ДОТООД АУДИТЫН ҮР ДҮН

Үндэсний Аудитын газраас хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитаар “Хязгаарлалттай” санал дүгнэлт авсан Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам, Усны газар, Богдхан уулын ДЦГХЗ, Монгол элсний УТХГХЗ, Хэрлэн голын сав газрын захиргаа, Орхон аймгийн УЦУОШТ, Говийн их дархан цаазат газрын Б хэсгийн хамгаалалтын захиргаа, “Сөрөг” санал дүгнэлт авсан Аялал жуулчлалын хөгжлийн төв ТӨААТҮГ, Монгол Кувейтын байгаль хамгаалах төв ТӨААТҮГ зэрэг байгууллагуудын аудитын дүгнэлтийн хүрээнд хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөөний хэрэгжилт, гүйцэтгэлийн үйл явцад дотоод аудит хийв.

4.1. Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд:

4.1.1. Үндэсний аудитын газраас өгсөн дүгнэлтийн талаар:

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын эрхлэх асуудлын хүрээний байгууллагуудын 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд Үндэсний аудитын газраас “Хязгаарлалттай” санал, дүгнэлт өгсөн. Тус аудитаар нийт 90 байгууллагын санхүүгийн тайлан нэгтгэгдсэн бөгөөд 73 байгууллага “Зөрчилгүй”, 6 байгууллага “Хязгаарлалттай”, 2 байгууллага “Сөрөг”, дүгнэлт авч, 9 байгууллага түүвэрт хамрагдсан бөгөөд нийт

6,464,700.0 мянган төгрөгийн алдаа, зөрчилд 5 албан шаардлага, 1 зөвлөмж авсан байна.

Аудитын тайлангийн илрүүлэлтэд дурьдагдсан зөрчлүүд болон албан шаардлага, зөвлөмж авсан алдаа, зөрчлүүдийн товч утгыг харуулбал:

№	Алдаа, зөрчлийн утга	Мөнгөн дүн /мян.төг/	Шийдвэрлэсэн байдал
1	Шилэн дансны цахим хуудсанд байршуулбал зохих 151 мэдээллээс 13 мэдээллийг хугацаа хоцроож байршуулсан.		Зөвлөмж
2	Ойжуулах хөтөлбөрийн 2014 онд урьдчилж гарсан зардлаар бүртгэсэн 195,600.0 мянган төгрөг, байгууллагад төлөх 263,600.0 мянган төгрөгийн өр төлбөрийг барагдуулаагүй, ЗГ-ын 2015 оны 310 дугаар тогтоолоор татан буулгасан Аялал жуулчлалын үндэсний төв ТӨҮГ-ын эзэмшиж байсан 67,900.0 мянган төгрөгийн хөрөнгө, өр төлбөрийг хууль тогтоомжид нийцүүлэн шилжүүлээгүй.	527,100.0	Албан шаардлага хүргүүлсэн
3	Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар санхүүжүүлсэн 5,907,360.5 мянган төгрөгийн өртөгтэй тоног төхөөрөмж, эд хөрөнгийг ашиглагч байгууллагад шилжүүлээгүй, бусад эргэлтийн хөрөнгө дансанд бүртгэлтэй байна.	5,907,360.5	Албан шаардлага хүргүүлсэн
4	Харьяа байгууллагуудын 2021 оны санхүүгийн тайланд хийсэн аудитаар нийт 26,220,300.0 мянган төгрөгийн зөрчил илэрсэн.	26,220,300.0	Албан шаардлага хүргүүлсэн
5	Аялал жуулчлал хөгжлийн төв ТӨААТҮГ, Монгол Кувейтын байгаль хамгаалах төв ТӨААТҮГ-ын 2021 оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар "Сөрөг" санал дүгнэлт өгсөн.		Хариуцлага тооцох албан шаардлага хүргүүлсэн
6	Өмнөх оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын эрхлэх асуудлын хүрээний Байгаль орчин, уур амьсгалын сангийн 30,200.0 мянган төгрөгийн өр төлбөрийг барагдуулахаар өгсөн зөвлөмжийг хэрэгжүүлж ажиллаагүй байна.	30,200.0	Албан шаардлага хүргүүлсэн
Мөнгөн хөрөнгөтэй холбоотой аудитын илрүүлэлт			
1	Аялал жуулчлалын хөгжлийн төв тайлант онд цалингийн зардлыг Нийгмийн даатгалын тайлан, ХХОАТ-ын тайлан болон санхүүгийн үр дүнгийн тайланг 33,700.0 мянган төгрөгийн зөрүүтэй тайлагнасан, БОАЖС-ын эрх шилжүүлсэн төсөл арга хэмжээний мөнгөн хөрөнгийн зарлагын 17.8 хувь буюу 321,700.0 мянган төгрөгийг кассаас зарлага гаргасан.	355,400.0	Аудитын илрүүлэлт хэсэгт дурьдагдсан
2	Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагуудаас худалдан авалт хийхдээ 9,900.0 мянган төгрөгийн НАӨТ-ын баримтыг аваагүй /Сүхбаатар аймгийн УЦУОШТ/	9,900.0	Аудитын илрүүлэлт хэсэгт дурьдагдсан
Авлагатай холбоотой аудитын илрүүлэлт			
1	ОББҮХ-ны тайланд 307,300.0 мянга, БОАЖЯ-ны тайланд 69,700.0 мянга, нийт 377,100.0 мянган төгрөгийн авлага бүртгэлтэй.	377,100.0	Аудитын илрүүлэлт хэсэгт дурьдагдсан
Үндсэн хөрөнгөтэй холбоотой аудитын илрүүлэлт			
1	Тайлант онд хэрэгжүүлээгүй төсөл, арга хэмжээний 290,500.0 мянган төгрөгийн үлдэгдлийг улсын төсөвт төвлөрүүлээгүй /Аялал жуулчлалын хөгжлийн төв/	290,500.0	Аудитын илрүүлэлт хэсэгт дурьдагдсан
2	Нэгдсэн сүлжээнд холбогдох арга хэмжээнд зориулан 80,100.0 мянган төгрөгийн тоног төхөөрөмжийг худалдан авч, угсарч, суурьлуулах ажил хийсэн боловч хөрөнгийг орлогод аваагүй шууд зардлаар бүртгэсэн /Усны газар/	80,100.0	Аудитын илрүүлэлт хэсэгт дурьдагдсан
3	Улсын төсвийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлсэн төсөл, хөтөлбөрийн үр дүнд бий болсон 11,795,500.0 мянган төгрөгийн өртөгтэй тоног төхөөрөмж, эд хөрөнгийг ашиглагч байгууллагад шилжүүлээгүй /БОАЖЯ/	11,795,500.0	Аудитын илрүүлэлт хэсэгт дурьдагдсан
4	Урсгал төсвөөс 126,800.0 мянган төгрөгийн биет болон биет бус хөрөнгө худалдаж авсан /Усны газар/	126,800.0	Аудитын илрүүлэлт хэсэгт дурьдагдсан
5	Үндсэн хөрөнгийн жилийн эцсийн тооллого хийгээгүй, хадгалалт, хамгаалалт хангалтгүй, элэгдлийн зардлыг 12,900.0 мянган төгрөгөөр дутуу тооцоолсон /Аялал жуулчлалын хөгжлийн төв/	12,900.0	Аудитын илрүүлэлт хэсэгт дурьдагдсан
Өр төлбөртэй холбоотой аудитын илрүүлэлт			
1	Нийт 268,300.0 мянган төгрөгийн өр төлбөрийн үлдэгдлийг харилцагч байгууллагуудтай тооцоо нийлж баталгаажуулаагүй /Аялал жуулчлалын хөгжлийн төв/	268,300.0	Аудитын илрүүлэлт хэсэгт дурьдагдсан

4.1.2 Дүгнэлтийн хүрээнд хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөө, түүний хэрэгжилтийн талаар:

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын эрхлэх асуудлын хүрээний байгууллагуудын 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд Үндэсний аудитын газраас өгсөн санал, дүгнэлт, акт, албан шаардлага, зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний календарчилсан төлөвлөгөө, дэд ажлын төлөвлөгөөг 2022 оны 06 дугаар сарын 03-ны өдөр БОАЖС-ын А/184 дүгээр тушаалаар баталсан байна.

Төлөвлөгөөнд нийт 7 арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр тусгасан бөгөөд 2022 оны 07 дугаар сарын 28-ны өдрөөрх хэрэгжилт дараах байдалтай байна.

БОАЖС-ын 2022 оны А/184 дүгээр тушаалаар баталсан төлөвлөгөөний хэрэгжилт

	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Хэрэгжилт	Хувь
1	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын эрхлэх асуудлын хүрээний байгууллагуудын санхүүгийн тайланд хийсэн аудитын тайланг хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөө гаргах /6-р сарын эхний хагаст/	Санхүүгийн тайлангийн аудитын акт, албан шаардлага, зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөөг Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2022 оны 06 дугаар сарын 03-ны өдрийн А/184 дүгээр тушаалаар баталсан. Тус тушаалыг Сайдын эрхлэх асуудлын хүрээний байгууллагуудад цахимаар хүргэсэн.	100
2	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын эрхлэх асуудлын хүрээний байгууллагуудад албан даалгавар, зөвлөмж, албан бичиг, боловсруулж хүргүүлэх /6-8 сарын эхний хагаст/	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын эрхлэх асуудлын хүрээний байгууллагуудад хүргүүлэх зөвлөмжийн төслийг боловсруулж байна.	0
3	Санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд хийсэн аудитаар илэрсэн нийтлэг алдаа, зөрчлийг залруулах, шинэчлэгдэн гарсан хууль тогтоомжийн талаар нэгдсэн сургалт зохион байгуулах /6 сарын сүүлийн хагасаас 7 сар дуустал/	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын эрхлэх асуудлын хүрээний байгууллагуудын дарга, нягтлан бодогч нарт 2022 оны 07 дугаар сарын 05-ны өдөр Үндэсний аудитын газар, Сангийн яам, Татварын ерөнхий газар, Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газар, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, дотоод аудитын газартай хамтран холбогдох сэдвүүдийн хүрээнд сургалт зохион байгуулсан.	100
4	Санхүүгийн тайлангийн аудитаар зөрчилгүй санал дүгнэлт авсан төсвийн захирагч, нягтлан бодогчдыг гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөний биелэлттэй уялдуулан урамшуулах, Хязгаарлалттай, сөрөг санал дүгнэлт авсан байгууллагуудын дарга, нягтлан бодогч нарт хариуцлага тооцох санал боловсруулж шийдвэрлүүлэх /7 дугаар сард/	Усны газар, Цаг уур, орчны шинжилгээний газар, Богдхан уулын дархан цаазат газрын хамгаалалтын захиргаа, Монгол Элсний улсын тусгай хамгаалалттай газрын хамгаалалтын захиргаа, Говийн их дархан цаазат газрын Б хэсгийн хамгаалалтын захиргаа, Хэрэн голын сав газрын захиргаанд Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2022 оны 07 дугаар сарын 01-ний өдрийн 3800, 3801, 3802, 3803, 3804, 3805 дугаар албан бичгээр арга хэмжээ авахыг мэдэгдсэн. Мэдэгдлийн хариуг албан бичгээр хүлээн авч, арга хэмжээний саналыг боловсруулан Төрийн захиргааны удирдлагын газрын даргад танилцуулсан.	80
5	Хязгаарлалттай-8, сөрөг-2 санал дүгнэлт авсан байгууллагуудын төлөвлөгөөний хэрэгжилт, гүйцэтгэлд дотоод аудит хийх;	ХШУДАГ нь Үндэсний аудитын газраас 2021 оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар "Хязгаарлалттай"-8, "Сөрөг"-2 санал дүгнэлт авсан газруудын акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн биелэлтэд БОАЖС-ын 2022 оны 07 дугаар сарын 25-ны өдрийн 08 дугаар удирдамжийн дагуу дотоод аудитыг хэрэгжүүлсэн бөгөөд аудитын тайланг удирдлагуудад танилцуулагдаж байна.	100
6	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын эрхлэх асуудлын хүрээний байгууллагуудын хөрөнгийн байдалд тооллого, хяналт, шалгалт хийж зөвлөн туслах ажиллагаа явуулах, ажлын хэсэг байгуулах;	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны үндсэн хөрөнгөд бүртгэлтэй Булган аймгийн Баяннуур сум дахь хөрөнгийг тоолох ажлын хэсэг 2022 оны 07 дугаар сарын 26, 27-ны өдрүүдэд ажилласан. Төрийн өмчийн улсын үзлэг тооллогыг 2022 оны 06 дугаар сарын 15-ны өдрийн дотор зохион байгуулж Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газрын хяналтын тооллогод хамрагдаж байна. Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны өмч хамгаалах байнгын зөвлөлийн хурлыг 2 удаа зохион байгуулж, ирүүлсэн хүсэлтийг хэлэлцэн шийдвэрлэж, Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газарт 2022 оны 06 дугаар сарын 10-ны өдрийн 03/3307 дугаар албан бичгээр хүргүүлсэн.	90

7	Аудитаар илэрсэн алдаа, зөрчлийг залруулах, акт, албан шаардлагын хэрэгжилтийг хангах, аудитын тайлангаар өгсөн зөвлөмжийн биелэлтийг Үндэсний аудитын газарт хүргүүлэх;	Аудитаар илэрсэн алдаа, зөрчлийг залруулах, акт, албан шаардлагын хэрэгжилтийг хангах, аудитын тайлангаар өгсөн зөвлөмжийн биелэлтийг 2022 оны 07 дугаар сарын 28-ны өдөр БОАЖ-ын сайдад танилцуулсан.	80
---	--	--	----

Үндэсний аудитын газрын санхүүгийн тайлангийн аудитаар илэрсэн алдаа, зөрчлийг залруулах дэд ажлын төлөвлөгөөнд нийт 22 аудитын илрүүлэлтийг тусгаж, хэрэгжилтийг хангахаар баталсан боловч аудитын хугацаанд дэд ажлын төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг Төрийн захиргааны удирдлагын газрын Санхүү, хөрөнгө оруулалт, үйлдвэрлэлийн хэлтсээс ирүүлээгүй.

Аудитын баг Үндэсний аудитын газрын 2021 оны нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайланд дурьдагдсан акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн биелэлтийг дотоод аудитын хугацаанд БОАЖЯ-ны Төсвийн ерөнхий нягтлан бодогч болон Усны газар, АЖХТ-ийн нягтлан бодогч нараас ирүүлсэн материал болон төлөвлөгөөний биелэлтийг үндэслэж гаргахад дараах байдалтай байна.

БОАЖС-ын 2022 оны А/184 дүгээр тушаалаар баталсан дэд ажлын төлөвлөгөөний хэрэгжилт

№	Алдаа, зөрчлийн утга	Мөнгөн дүн /мян.төг/	Шийдвэрлэсэн байдал	Биелэлт	Хувь
1	Шилэн дансны цахим хуудсанд байршуулбал зохих 151 мэдээллээс 13 мэдээллийг хугацаа хоцроож байршуулсан.		Зөвлөмж	БОАЖС-ын эрхлэх асуудлын хүрээний байгууллагуудын дарга, нягтлан бодогч нарт 2022 оны 07 дугаар сарын 05-ны өдөр зохион байгуулсан сургалтаар шилэн данстай холбоотой мэдээллийг хүргүүлсэн боловч 2 дугаар улирлын байдлаар Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт 94 хувьтай байна.	94
2	Ойжуулах хөтөлбөрийн 2014 онд урьдчилж гарсан зардлаар бүртгэсэн 195,600.0 мянган төгрөг, байгууллагад төлөх 263,600.0 мянган төгрөгийн өр төлбөрийг барагдуулаагүй, ЗГ-ын 2015 оны 310 дугаар тогтоолоор татан буулгасан Аялал жуулчлалын үндэсний төв ТӨҮГ-ын эзэмшиж байсан 67,900.0 мянган төгрөгийн хөрөнгө, өр төлбөрийг хууль тогтоомжид нийцүүлэн шилжүүлээгүй.	459,200.0	Албан шаардлага хүргүүлсэн	ЗГ-ын 2015 оны 310 дугаар тогтоолоор татан буулгасан Аялал жуулчлалын үндэсний төв ТӨҮГ-ын эзэмшиж байсан эд хөрөнгө, өр, авлагыг шилжүүлэхтэй холбоотой асуудлаар ТӨБЗГ-т БОАЖС-ын 2022 оны 07 дугаар сарын 28-ны өдрийн 01/4153 дугаар албан бичгийг хүргүүлсэн байна.	50
3	Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар санхүүжүүлсэн 5,907,360.5 мянган төгрөгийн өртөгтэй тоног төхөөрөмж, эд хөрөнгийг ашиглагч байгууллагад шилжүүлээгүй, бусад эргэлтийн хөрөнгө дансанд бүртгэлтэй байна.	5,907,360.5	Албан шаардлага хүргүүлсэн	Тодорхой ажил хийгдээгүй бөгөөд зөрчлийг арилгах ажлын хэсэг байгуулахаар төлөвлөж байгаа.	20
4	Харьяа байгууллагуудын 2021 оны санхүүгийн тайланд хийсэн аудитаар нийт 26,220,300.0 мянган төгрөгийн зөрчил илэрсэн.	26,220,300.0	Албан шаардлага хүргүүлсэн	Үндэсний аудитын газрын 2021 оны Санхүүгийн тайлангийн аудитаар "Хязгаарлалттай" санал дүгнэлт авсан 6 байгууллагын дарга нарт сахилгын арга хэмжээ авах саналыг боловсруулж, удирдлагад хүргүүлсэн байна.	80

5	Аялал жуулчлал хөгжлийн төв ТӨААТҮГ, Монгол Кувейтын байгаль хамгаалах төв ТӨҮГ-ын 2021 оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар "Сөрөг" санал дүгнэлт өгсөн.		Хариуцлага тооцох албан шаардлага хүргүүлсэн	Тус 2 газар нь ТӨБЗГ-т харьяалагддаг тул БОАЖС хариуцлага тооцох боломжгүй бөгөөд тус саналыг ТӨБЗГ-т албан бичгээр хүргүүлсэн гэх боловч албан бичиг олдохгүй байгаа.	20
6	Өмнөх оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын эрхлэх асуудлын хүрээний Байгаль орчин, уур амьсгалын сангийн 30,200.0 мянган төгрөгийн өр төлбөрийг барагдуулахаар өгсөн зөвлөмжийг хэрэгжүүлж ажиллаагүй байна.	30,200.0	Албан шаардлага хүргүүлсэн	Байгаль орчин, уур амьсгалын сангийн нягтлан бодогчид ТЕЗ-ийн Ерөнхий нягтлан бодогч амаар үүрэг даалгавар өгсөн. Гэвч хэрэгжилт тодорхойгүй байна.	20
Мөнгөн хөрөнгөтэй холбоотой аудитын илрүүлэлт					
1	Аялал жуулчлалын хөгжлийн төв тайлант онд цалингийн зардлыг Нийгмийн даатгалын тайлан, ХХОАТ-ын тайлан болон санхүүгийн үр дүнгийн тайланг 33,700.0 мянган төгрөгийн зөрүүтэй тайлагнасан, БОАЖС-ын эрх шилжүүлсэн төсөл арга хэмжээний мөнгөн хөрөнгийн зарлагын 17.8 хувь буюу 321,700.0 мянган төгрөгийг кассаас зарлага гаргасан.	355,400.0	Аудитын илрүүлэлт хэсэгт дурьдагдсан	Алдаа зөрчлийг цаашид давтан гаргахгүй байхад анхаарч ажиллаж байна.	80
2	Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагуудаас худалдан авалт хийхдээ 9,900.0 мянган төгрөгийн НАӨТ-ын баримтыг аваагүй /Сүхбаатар аймгийн ЦУОШТ/	9,900.0	Аудитын илрүүлэлт хэсэгт дурьдагдсан	Алдаа зөрчлийг цаашид давтан гаргахгүй байхад анхаарч ажиллаж байна.	80
Авлагатай холбоотой аудитын илрүүлэлт					
1	ОББҮХ-ны тайланд 307,300.0 мянга, БОАЖЯ-ны тайланд 69,700.0 мянга, нийт 377,100.0 мянган төгрөгийн авлага бүртгэлтэй.	377,100.0	Аудитын илрүүлэлт хэсэгт дурьдагдсан	БОАЖЯ уг зөрчилд авлагыг барагдуулж ажиллах тухай албан шаардлага авсан. Албан шаардлагын хэрэгжилтийг хангаж ажиллахын хүрээнд 69,788.6 мянган төгрөгийн авлагыг барагдуулсан бөгөөд Цэвэр агаар сангийн үед үүссэн 298,519.6 мянган төгрөгийн авлагыг барагдуулахаар Орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хороо 2022 оны 07 дугаар сарын 05-ны өдрийн 2022/251 дугаар албан бичгийг хүргүүлсэн байна. БОАЖЯ-ны ажиллагсадтай холбоотой 8,829.6 мянган төгрөгийн авлагыг барагдуулахаар ажиллаж байна.	80
Үндсэн хөрөнгөтэй холбоотой аудитын илрүүлэлт					
1	Тайлант онд хэрэгжүүлээгүй төсөл, арга хэмжээний 290,500.0 мянган төгрөгийн үлдэгдлийг улсын төсөвт төвлөрүүлээгүй /Аялал жуулчлалын хөгжлийн төв/	290,500.0	Аудитын илрүүлэлт хэсэгт дурьдагдсан	АЖХТ-д уг зөрчилтэй холбоотойгоор төлбөрийн акт тогтоосон байхад уг төлбөрийн акт барагдаагүй байна.	0
2	Нэгдсэн сүлжээнд холбогдох арга хэмжээнд зориулан 80,100.0 мянган төгрөгийн тоног төхөөрөмжийг	80,100.0	Аудитын илрүүлэлт хэсэгт дурьдагдсан	Уг зөрчилд тус газар нь албан шаардлага авсан бөгөөд зөрчлийг барагдуулахаар Галба өөш долоодын говийн	80

	худалдан авч, угсарч, суурьлуулах ажил хийсэн боловч хөрөнгийг орлогод аваагүй шууд зардлаар бүртгэсэн /Усны газар/			СГЗ, Умард говийн гүвээт-Халхын дундад талын СГЗ-нд гэрээний дагуу шилжүүлсэн хөрөнгийн тоног төхөөрөмжийг бүртгэлд тусгаж, тайлан мэдээг ирүүлэх тухай албан бичгийг 2022 оны 06 дугаар сарын 2-нд тус тус хүргүүлсэн байна.	
3	Улсын төсвийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлсэн төсөл, хөтөлбөрийн үр дүнд бий болсон 11,795,500.0 мянган төгрөгийн өртөгтэй тоног төхөөрөмж, эд хөрөнгийг ашиглагч байгууллагад шилжүүлээгүй /БОАЖЯ/	11,795,500.0	Аудитын илрүүлэлт хэсэгт дурьдагдсан	Уг зөрчил дээр албан шаардлага авсан бөгөөд хэрэгжилт дараах байдалтай байна. 4,166,508.2 мянган төгрөгийн тоног төхөөрөмжийг ОББҮХ-ны данснаас хасаж холбогдох байгууллагын дансанд шилжүүлэх хүсэлтийг ТӨБЗГ-т 2022 оны 07 дугаар сарын 27-ны өдрийн 22/298 дугаар албан бичгээр хүргүүлсэн байна. Бусад хөрөнгийн судалгааг хийж Өмч хамгаалах байнгын зөвлөлд хэлэлцүүлэхээр бэлтгэж байна.	60
4	Урсгал төсвөөс 126,800.0 мянган төгрөгийн биет болон биет бус хөрөнгө худалдаж авсан /Усны газар/	126,800.0	Аудитын илрүүлэлт хэсэгт дурьдагдсан	Алдаа зөрчлийг цаашид давтан гаргахгүй байхад анхаарч ажиллаж байна.	80
5	Үндсэн хөрөнгийн жилийн эцсийн тооллого хийгээгүй, хадгалалт, хамгаалалт хангалтгүй, элэгдлийн зардлыг 12,900.0 мянган төгрөгөөр дутуу тооцоолсон /Аялал жуулчлалын хөгжлийн төв/	12,900.0	Аудитын илрүүлэлт хэсэгт дурьдагдсан	Тус газар нь уг зөрчилд зөвлөмж авсан бөгөөд зөвлөмжийн хэрэгжилт хангагдаагүй байна.	0
Өр төлбөртэй холбоотой аудитын илрүүлэлт					
1	Нийт 268,300.0 мянган төгрөгийн өр төлбөрийн үлдэгдлийг харилцагч байгууллагуудтай тооцоо нийлж баталгаажуулаагүй /Аялал жуулчлалын хөгжлийн төв/	268,300.0	Аудитын илрүүлэлт хэсэгт дурьдагдсан	Тус газар нь уг зөрчилд албан шаардлага авсан бөгөөд хэрэгжилт хангагдаагүй.	0

4.1.3 Аудитаар илэрсэн асуудлууд:

Илэрсэн асуудал 1	Шилэн дансны тухай хууль болон Үндэсний аудитын газраас өгсөн зөвлөмжийн хэрэгжилт хангалтгүй байна.
Бодит нөхцөл байдал: -Шилэн дансны цахим хуудсанд байршуулбал зохих 151 мэдээллээс 13 мэдээллийг хугацаа хоцроож байршуулсан зөрчилд Үндэсний аудитын газраас зөвлөмж өгсөн байхад ХШҮДАГ-ын Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилтэд 2022 оны 2 дугаар улиралын байдлаар хяналт-шинжилгээ, үнэлгээгээр нийт 94 байгууллага байршуулбал зохих 7,315 мэдээллээс хугацаа хоцроож байршуулсан 275, огт оруулаагүй 162 мэдээлэл байгаа зөрчил илэрсэн нь зөвлөмжийн биелэлт хангагдахгүй байна.	
Шалгуур үзүүлэлт: -Шилэн дансны тухай хууль; -Үндэсний аудитын газрын Санхүүгийн тайлангийн аудитаар өгсөн зөвлөмж;	
Асуудлын үндсэн шалтгаан: -Байгууллагын удирдлага, холбогдох албан хаагчид Шилэн дансны тухай хууль болон Үндэсний аудитын газраас өгсөн зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангаж ажиллаагүйгээс;	
Байгууллагад үзүүлэх нөлөө /үр дагавар/: -Алдаа, зөрчил давтан гарсаар байх; -Зөвлөмжийн биелэлт хангагдахгүй байх;	
Зөвлөмж: -Хууль болон зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангаж ажиллаагүй, удаа дараа зөрчил гаргаж байгаа байгууллагын удирдлагад чиглэл хүргүүлэх, арга хэмжээ тооцох;	

Илэрсэн асуудал 2	Аялал жуулчлалын хөгжлийн төвийн 2021 оны санхүүгийн аудитын тайлангаар тавигдсан төлбөрийн актын биелэлтийг хангахад чиглэл өгч ажиллаагүй.
<p>Бодит нөхцөл байдал:</p> <p>- Аялал жуулчлалын хөгжлийн төвийн тайлант онд хэрэгжүүлээгүй төсөл, арга хэмжээний 290,500.0 мянган төгрөгийн үлдэгдлийг улсын төсөвт төвлөрүүлээгүй зөрчилд Үндэсний аудитын газраас төлбөрийн акт тогтоосон байхад тус газар нь төлбөрийн актыг барагдуулаагүй байна.</p>	
<p>Шалгуур үзүүлэлт:</p> <p>-Төсвийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.5.1 “Төсвийн байгууллагын өдөр тутмын үйл ажиллагааг удирдах”, 16.5.4 “Төсвийн байгууллагын үйл ажиллагааны үр дүнг дээшлүүлэх”, 45.2 “Төсвийн захирагчийн төсвийн дараах зарцуулагдаагүй үлдэгдлийг төсвийн хэмнэлтэд тооцохгүй бөгөөд тухайн үлдэгдлийг тухайн шатны төсвийн ерөнхий дансанд төвлөрүүлнэ”;</p> <p>-Үндэсний аудитын газрын Санхүүгийн тайлангийн аудитаар тавьсан төлбөрийн акт;</p>	
<p>Асуудлын үндсэн шалтгаан:</p> <p>-Байгууллагын удирдлага, холбогдох албан хаагчид Үндэсний аудитын газраас тогтоосон төлбөрийн актын хэрэгжилтийг хангаж ажиллаагүйгээс;</p>	
<p>Байгууллагад үзүүлэх нөлөө /үр дагавар/:</p> <p>-Алдаа, зөрчил давтан гарсаар байх;</p> <p>-Төлбөрийн актын биелэлт хангагдахгүй байх;</p>	
<p>Зөвлөмж:</p> <p>-Аудитын байгууллагаас өгсөн төлбөрийн актын биелэлтийг хангуулахад чиглэл өгч ажиллах;</p>	

Илэрсэн асуудал 3	Үндэсний аудитын газраас өгсөн БОАЖС-ын эрхлэх асуудлын хүрээний байгууллагын 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангийн аудитын тайланд дурьдагдсан зарим албан шаардлага, зөвлөмж болон БОАЖС-ын 2022 оны А/184 дүгээр тушаалаар баталсан төлөвлөгөө, дэд ажлын төлөвлөгөөний биелэлт хангалттай бус байна.
<p>Бодит нөхцөл байдал:</p> <p>Үндэсний аудитын газраас БОАЖС-ын эрхлэх асуудлын хүрээний байгууллагуудын 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангийн аудитын тайланд дурьдагдсан дараах зөрчлүүдийг бууруулахаар өгсөн албан шаардлага, зөвлөмжийн хэрэгжилт болон алдаа зөрчлийг бууруулахаар авч хэрэгжүүлж байгаа арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт хангалтгүй байна. Тухайлбал:</p> <p>-Ойжуулалт хөтөлбөрийн 2014 онд урьдчилж гарсан зардлаар бүртгэсэн 195,600.0 мянган төгрөг, байгууллагад төлөх 263,600.0 мянган төгрөгийн өр төлбөрийг барагдуулаагүй;</p> <p>-Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар санхүүжүүлсэн 5,907,360.5 мянган төгрөгийн өртөгтэй тоног төхөөрөмж, эд хөрөнгийг ашиглагч байгууллагад шилжүүлээгүй, бусад эргэлтийн хөрөнгө дансанд бүртгэлтэй байгаа;</p> <p>-Аялал жуулчлал хөгжлийн төв ТӨААТҮГ, Монгол Кувейтын байгаль хамгаалах төв ТӨҮГ-ын 2021 оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар “Сөрөг” санал, дүгнэлт авсан зөрчилд хариуцлага тооцуулаагүй;</p> <p>-Өмнөх оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын эрхлэх асуудлын хүрээний Байгаль орчин, уур амьсгалын сангийн 30,200.0 мянган төгрөгийн өр төлбөрийг барагдуулахаар өгсөн зөвлөмжийг хэрэгжүүлж ажиллаагүй;</p> <p>-Үндсэн хөрөнгийн жилийн эцсийн тооллого хийгээгүй, хадгалалт, хамгаалалт хангалтгүй, элэгдлийн зардлыг 12,900.0 мянган төгрөгөөр дутуу тооцоолсон /Аялал жуулчлалын хөгжлийн төв/;</p> <p>-Аялал жуулчлалын хөгжлийн төв нийт 268,300.0 мянган төгрөгийн өр төлбөрийн үлдэгдлийг харилцагч байгууллагуудтай тооцоо нийлж баталгаажуулаагүй;</p> <p>-Хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөөнд тусгагдсан “Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын эрхлэх асуудлын хүрээний байгууллагуудад албан даалгавар, зөвлөмж, албан бичиг, боловсруулж хүргүүлэх” ажлын биелэлт зэрэг нь хангалтгүй байна.</p>	

<p>Үндэсний аудитын газраас өгсөн санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангийн аудитын дүгнэлтийг үндэслэж авч хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөөг 2022 оны 06 дугаар сарын 03-ны өдөр баталсан байхад холбогдох байгууллагуудад одоог хүртэл албан даалгавар, зөвлөмж, зөрчлийг бууруулж ажиллах талаарх чиглэл хүргэгдээгүй байна.</p> <p>-БОАЖС-ын 2022 оны А/184 дүгээр тушаалаар баталсан дэд ажлын төлөвлөгөөнд нийт 22 аудитын илрүүлэлтийг тусгаж, хэрэгжилтийг хангахаар баталсан боловч биелэлтийг тооцоогүй, аудитын хугацаанд дэд ажлын төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг Төрийн захиргааны удирдлагын газрын Санхүү, хөрөнгө оруулалт, үйлдвэрлэлийн хэлтсээс ирүүлээгүй;</p>
<p>Шалгуур үзүүлэлт:</p> <p>-Төсвийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.2.5 “<i>өөрийн эрхлэх асуудлын хүрээний агентлаг, төсвийн байгууллагын хэвийн үйл ажиллагааг хангах</i>”</p> <p>-Төрийн аудитын тухай хуулийн 42 дугаар зүйлийн 42.3 “<i>Энэ хуулийн 42.1, 42.2-т заасан үндэслэл бүрдсэн тохиолдолд төрийн аудитын байгууллага тухайн албан хаагчид холбогдох сахилгын шийтгэл ногдуулах талаар эрх бүхий албан тушаалтанд албан шаардлага өгөх ба эрх бүхий албан тушаалтан ямар шийдвэр гаргасан талаараа албан шаардлагад заасан хугацаанд төрийн аудитын байгууллагад хариу мэдэгдэнэ</i>”;</p> <p>-Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.2.11 “<i>өөрийн шууд удирдлагын доор ажиллаж байгаа нягтлан бодогчдын ажлын гүйцэтгэлийг хянах, мэргэшүүлэх, сургалтад хамруулах арга хэмжээ авах</i>”;</p> <p>-Үндэсний аудитын газрын Санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангийн аудитаар өгсөн акт, албан шаардлага, зөвлөмж;</p> <p>-БОАЖС-ын 2022 оны А/184 дүгээр тушаал;</p>
<p>Асуудлын үндсэн шалтгаан:</p> <p>-Холбогдох албан тушаалтнууд албан шаардлага, зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангаж ажиллах тодорхой арга хэмжээг зохион байгуулаагүйгээс;</p>
<p>Байгууллагад үзүүлэх нөлөө /үр дагавар/:</p> <p>-Алдаа, зөрчил давтан гарсаар байх;</p> <p>-Албан шаардлага, зөвлөмж, төлөвлөгөөний биелэлт хангагдахгүй байх;</p>
<p>Зөвлөмж:</p> <p>-Аудитын байгууллагаас өгсөн албан шаардлага болон зөвлөмжийн биелэлтийг хангах;</p> <p>-Төлөвлөсөн ажлуудыг хугацаанд нь зохион байгуулж, хэрэгжилтийг хангаж ажиллах;</p>

4.2. Байгаль орчин аялал, жуулчлалын яам

4.2.1. Үндэсний аудитын газраас өгсөн дүгнэлтийн талаар:

Үндэсний аудитын газраас хийсэн 2021 оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар нийт 20,983,751.5 мянган төгрөгийн алдаа, зөрчил илэрч, материаллаг байдлын түвшнээс давсан гэж тусгажээ.

Аудитаар нийт 21,079,366.2 мянган төгрөгийн 7 алдаа, зөрчил илрүүлсэнээс 95,614.7 мянган төгрөгийн санхүүгийн тайлагналтай холбоотой 1 алдааг залруулж, 20,983,751.5 мянган төгрөгийн алдаа, зөрчилд 4 албан шаардлага, алдаа, зөрчлийг дахин давтахгүй байх 2 зөвлөмжийг тус тус авсан байна.

Алдаа, зөрчлийн товч утгыг харуулбал:

№	Алдаа, зөрчлийн утга	Мөнгөн дүн /мян.төг/	Шийдвэрлэсэн байдал
1	Санхүүгийн тайланд 69,788.6 мянган, он дамжсан 307,349.2 мянган төгрөгийн авлага бүртгэлтэй байгаа нь Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.8-д “төсвийг зохистой удирдаж авлага, өр төлбөр үүсгэхгүй байх” гэж заасныг хэрэгжүүлж ажиллаагүй.	95,614.7	Аудитын явцад залруулсан
		377,137.8	Албан шаардлага хүргүүлсэн
2	Хэрэгжиж дууссан төсөл, арга хэмжээтэй холбогдон гарсан 8,403,546.7 мянган төгрөгийн, Аялал жуулчлалын хөгжлийн төвтэй холбоотой 363,875.1 мянган төгрөгийн ажил хийгдсэн боловч 2019 оноос хойш урьдчилж гарсан зардал дансанд тус тус бүртгэлтэй байна.	8,767,421.8	Албан шаардлага хүргүүлсэн
3	Улсын төсвийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлсэн төсөл, хөтөлбөрийн үр дүнд бий болсон 11,790,143.3 мянган төгрөгийн өртөгтэй тоног төхөөрөмж, эд хөрөнгийг ашиглагч байгууллагад шилжүүлээгүй байна.	11,790,143.3	Албан шаардлага хүргүүлсэн

4	Засгийн газрын 43 дугаар тогтоолыг зөрчиж спортын арга хэмжээ зохион байгуулсан.	49,048.6	Албан шаардлага хүргүүлсэн
5	Үндсэн хөрөнгийн хадгалалт, хамгаалалт болон санхүүгийн үйл ажиллагаанд дотоод хяналт сул, анхан шатны баримт хангалтгүй байна.		Зөвлөмж өгсөн.
6	Бараа материалын орлого, зардалд Төсөв захирагч, ерөнхий нягтлан бодогч хяналт хэрэгжүүлж хэвшээгүй.		Зөвлөмж өгсөн.
Нийт дүн		21,079,366.2	

4.2.2. Дүгнэлтийн хүрээнд хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөө, түүний хэрэгжилтийн талаар:

БОАЖЯ-ны Төрийн нарийн бичгийн дарга Үндэсний аудитын газраас өгсөн 2021 оны санхүүгийн тайлангийн санал, дүгнэлтийн дагуу илэрсэн алдаа, зөрчлийг арилгах, арга хэмжээний календарчилсан төлөвлөгөөг 2022 оны 06 дугаар сарын 29-ны өдөр баталсан бөгөөд төлөвлөгөөнд нийт 7 ажил зохион байгуулж, хэрэгжилтийг СХОҮХ болон ОББҮХ тус тус хангаж ажиллахаар тусгасан байна.

Төлөвлөгөөний биелэлтийг СХОҮХ-ээс 2022 оны 07 дугаар сарын 29-ны өдрөөр тасалбар болгон тооцож, нотлох баримтуудын хамт ХШҮДАГ-т ирүүлсэн бөгөөд биелэлт дараах байдалтай байна. Үүнд:

- Санхүүгийн тайланд 69,788.6 мянган, он дамжсан 307,349.2 мянган төгрөгийн авлага бүртгэлтэй байгаа зөрчилд авлагыг барагдуулж ажиллах тухай албан шаардлага авсан.

Календарчилсан төлөвлөгөөд тус албан шаардлагын, хүрээнд 69,788.6 мянган төгрөгийн авлагыг барагдуулсан, мөн Цэвэр агаар сангийн үед үүссэн 298,519.6 мянган төгрөгийн авлагыг барагдуулахаар ОББҮХ 2021 оны 07 дугаар сарын 29-ны өдөр Авилгатай тэмцэх газарт 2021/181 тоот албан бичгийг хүргүүлж байсан бөгөөд албан бичгийн шийдвэрлэлт одоог хүртэл албажиж ирээгүй тул дахин 2022 оны 07 дугаар сарын 05-ны өдрийн 2022/251 дугаар албан бичгийг хүргүүлсэн байна. БОАЖЯ-ны ажиллагсадтай холбоотой 8,829.6 мянган төгрөгийн авлагыг барагдуулахаар ажиллаж байна. /Хэрэгжилтийн хувь 70%/

- Улсын төсвийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлсэн төсөл, хөтөлбөрийн үр дүнд бий болсон 11,790,143.3 мянган төгрөгийн өртөгтэй тоног төхөөрөмж, эд хөрөнгийг ашиглагч байгууллагад шилжүүлээгүй зөрчилд албан шаардлага авсан бөгөөд хэрэгжилтийг хангахаар 4,166,508.2 мянган төгрөгийн тоног төхөөрөмжийг ОББҮХ-ны данснаас хасаж холбогдох тухайн байгууллагын дансанд шилжүүлэх хүсэлтийг ТӨБЗГ-т 2022 оны 07 дугаар сарын 27-ны өдрийн 22/298 дугаар албан бичгээр хүргүүлсэн байна. Бусад хөрөнгийн судалгааг хийж Өмч хамгаалах байнгын зөвлөлд хэлэлцүүлэхээр бэлтгэж байна. /Хэрэгжилтийн хувь 60%/

- Засгийн газрын 43 дугаар тогтоолыг зөрчиж спортын арга хэмжээ зохион байгуулсан зөрчилд албан шаардлага хүлээн авсан бөгөөд цаашид Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийг хэрэгжүүлэн ажиллаж байна. /Хэрэгжилтийн хувь 80%/

- Үндсэн хөрөнгийн хадгалалт, хамгаалалт болон санхүүгийн үйл ажиллагаанд дотоод хяналт сул, анхан шатны баримт хангалтгүй зөрчлийг арилгахаар үндсэн хөрөнгийн дансанд ангилал зөрүүтэй хөрөнгийн жагсаалтыг гаргаж Өмч хамгаалах байнгын зөвлөлөөр хэлэлцүүлэхээр бэлтгэж байгаа, бараа материалын орлого, зардалд Төсөв захирагч, ерөнхий нягтлан бодогч хяналт хэрэгжүүлж хэвшээгүй зөрчилд өгсөн зөвлөмжийн хүрээнд шатахууныг тооцооны нягтлан бодогч олгож, зарцуулалтыг тооцож байсныг журмын дагуу няравт шилжүүлж, үлдэгдлийг сар бүр гаргаж байна. /Хэрэгжилтийн хувь 80%/

- Хэрэгжиж дууссан төсөл, арга хэмжээтэй холбогдон гарсан 8,403,546.7 мянган төгрөгийн, Аялал жуулчлалын хөгжлийн төв ТӨААТҮГ-тай холбоотой 363,875.1 мянган төгрөгийн ажил тус тус хийгдсэн боловч 2019 оноос хойш урьдчилж гарсан зардал

дансанд бүртгэлтэй байгаа зөрчилд албан шаардлага авсан. Үүний хүрээнд Аялал жуулчлалын хөгжлийн төв ТӨААТҮГ-ын 51,855.1 мянган төгрөгийн урьдчилж гарсан зардлыг холбогдох материалыг үндэслэн зардалд тусгасан байна. Үлдэгдэл 312,020.0 мянган төгрөгийн урьдчилж гарсан зардалтай холбоотой баримт материалыг 2022 оны 08 дугаар сарын 02-ны өдрийн дотор ирүүлэх тухай ТНБД-ын 03/4169 дугаар албан бичгээр 2022 оны 07 дугаар сарын 29-ны өдөр тус газарт хүргүүлсэн байна.

Хэрэгжиж дууссан төсөл, арга хэмжээтэй холбоотой 8,403,546.7 мянган төгрөгийн урьдчилж гарсан зардлыг бууруулахаар дараах ажлууд хийгдэж байна.

Харилцагчийн нэр	Мөнгөн дүн	Тайлбар
Туртелком ххк	3,042,000.0	Архивын ерөнхий газраас холбогдох мэдээллийг авсан бөгөөд АТГ-т шилжүүлсэн.
Монтех трейд ХХК	7,000.0	Тайлан ирүүлээгүй
Ууганбаяр	17,200.0	Холбогдох материал шүүхэд байгаа. Шүүхийн шийдвэр биелэгдээгүй.
Хаш техник ххк	747,000.0	Архивын ерөнхий газраас холбогдох мэдээллийг авсан бөгөөд АТГ-т шилжүүлсэн.
Гүн урлал ХХК	6,300.0	Тайлан ирүүлээгүй
Орхон БОАЖГ	2,100.0	ХААСАН
Хөвсгөл БОАЖГ	3,000.0	Тайлан ирүүлээгүй
Баян-Өлгий, БОАЖГ	2,100.0	ХААСАН
Ховд, БОАЖГ	2,100.0	Тайлан ирүүлээгүй
Медиа холдинг ххк	7,000.0	Тайлан ирүүлээгүй
Гранд повер ХХК	1,572,000.0	Архивын ерөнхий газраас холбогдох мэдээллийг авсан бөгөөд АТГ-т шилжүүлсэн.
Дэтм ххк	15,000.0	Архивын ерөнхий газраас холбогдох мэдээллийг авсан бөгөөд АТГ-т шилжүүлсэн.
Тара ХХК	196,218.0	Архивын ерөнхий газраас холбогдох мэдээллийг авсан бөгөөд АТГ-т шилжүүлсэн.
Тод прогресс ХХК	2,985.0	Койкагийн төслийн хөрөнгөөр баригдсан Байгаль орчны сургалт судалгаа шинжилгээний төвийн барилгын хашаа, цахилгааны ажил дууссан ба ХО-ын тайланд өртөгт оруулан тооцож 2021 оны 12 дугаар сард хүлээлцэж 2022 оны ТӨБЗГ-ын шийдвэр гарсаны дараа зардлыг хаахаар ажиллаж байна.
Сүхбаатар, БОАЖГ	3,000.0	Тайлан ирүүлээгүй
B2P Voi to power GmbH	2,100,000.0	Архивын ерөнхий газраас холбогдох мэдээллийг авсан бөгөөд АТГ-т шилжүүлсэн.
Дундговь, БОАЖГ	2,100.0	Тайлан ирүүлээгүй
Сэлэнгэ БОАЖГ н.с	4,000.0	Тайлан ирүүлээгүй
Өмнөговь ЗДТГ	20,230.0	Тогтоол 21/12, А/32 тушаалын дагуу Өм.АЗДТГ эрх шилжин 2021.12.27-ны өдөр эхний урдчилгааг шилжүүлсэн
Ари ньос эйжинси ХХК	7,000.0	Тайланг ирүүлээгүй
Ган үзэг ҮХМХ НҮТББ	7,000.0	Тайланг ирүүлээгүй
Говь-Алтай, БОАЖГ	2,100.0	Тайланг ирүүлээгүй
Говьсүмбэр, БОАЖГ	1,100.0	Тайланг ирүүлээгүй
Кенсай бату ХХК	3,500.0	Тайланг ирүүлээгүй
Лайв медиа ХХК	7,000.0	Тайланг ирүүлээгүй
Ньюсмакс мультмедиа ХХК	1,200.0	Тайланг ирүүлээгүй
Орхон БОАЖГ	250,000.0	Архивын ерөнхий газраас холбогдох мэдээллийг авсан бөгөөд АТГ-т шилжүүлсэн.
Пэрлбридж ХХК	7,000.0	Тайлан ирүүлээгүй
Сама увс ххк	10,000.0	Тайлан ирүүлээгүй
Си ви эс монголиа ххк	2,430.0	А/30 ажлын хэсгийн тушаалын дагуу тайлан ирүүлэхээр ажиллаж байгаа
Усу коал ххк	300,000.0	Архивын ерөнхий газраас холбогдох мэдээллийг авсан бөгөөд АТГ-т шилжүүлсэн.
Хөвсгөл аймгийн ЗДТГ	27,160.0	Тогтоол 21/12, А/29 тушаалын дагуу Өв.АЗДТГ эрх шилжин 2021.12.27-ны өдөр эхний урдчилгааг шилжүүлсэн
Хангайн сонор ХХК	1,400.0	Тайланг ирүүлээгүй
Хануйн энерги ХХК	19,227.4	Койкагийн төслийн хөрөнгөөр баригдсан Байгаль орчны сургалт судалгаа шинжилгээний төвийн барилгын хашаа цахилгаан ажил дууссан ба ХО-ын тайланд өртөгт оруулан тооцож 2021 оны 12 дугаар

		сард хүлээлцэж 2022 оны ТӨБЗГ-рын шийдвэр гарсаны дараа зардлыг хаахаар ажиллаж байна
Дархан хот байгуулалт, барилга захиалагчийн газар оноаатүгазар	6,096.1	Блейз тек ХХК-ийн захиалагчийн хяналтын зардал
Нийт дүн	8,403,546.7	

Урьдчилж гарсан зардлын 8,239,418.0 мянган төгрөгийг шийдвэрлүүлэхээр АТГ-т шилжүүлсэн, 10,296.2 мянган төгрөгийг 2022 оны эхний хагас жилд зардалд хүлээн зөвшөөрсөн, үлдэгдэл 153,832.4 мянган төгрөгийг барагдуулахаар ажиллаж байна.
/Хэрэгжилтийн хувь 80%/

4.3. Усны газар

4.3.1. Үндэсний аудитын газраас өгсөн дүгнэлтийн талаар:

Үндэсний аудитын газраас хийсэн 2021 оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар тус газар нь “Хязгаарлалттай” санал, дүгнэлт авсан бөгөөд дүнэлтийн үндэслэлд урсгал зардлаас хөрөнгө бэлтгэсэн, сургалт, семинар танхимаар зохион байгуулсан, хөрөнгө орлогод аваагүй зэрэг зөрчлүүд нь материаллаг байдлын түвшингээс өндөр, мөн “Алсын хараа 2050”, МУ-ын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын усны талаар авч хэрэгжүүлэх хамгийн эхний үйл ажиллагааг “Усны нөөцийн үнэ тарифт шатлан өсгөх зарчмыг тогтоож, ус ашиглалтын төлбөртэй болгон хэмнэлттэй хэрэглээ, дахин ашиглалтыг нэмэгдүүлэх” гэж тодорхойлсон боловч хэрэгжилт хангалтгүй, Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1-д заасан чөлөөлөлтийн дагуу хоногт 100 шоо метрээс их ус ашиглагч байгууллагууд 2019 онд 2.8 сая м3, 2020 онд 2.8 сая м3, 2021 онд 2.9 сая м3 усыг үнэ төлбөргүй ашиглуулсан зэрэг зөрчлүүд тусгагдсан байна.

Төсвийн төвлөрүүлэн захирагч /Усны газар/-ийн 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд харьяа 22 байгууллагын санхүүгийн тайланг нэгтгэсэн бөгөөд 20 байгууллагад “Зөрчилгүй”, 1 байгууллагад /Хэрлэн голын сав газрын захиргаа/ “Хязгаарлалттай” санал, дүгнэлтийг өгч, 1 байгууллагыг түүвэрт хамруулсан байна. Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн санхүүгийн тайлангийн аудитаар нийт 269,538.4 мянган төгрөгийн алдаа, зөрчил илэрч, 269,538.4 мянган төгрөгийн алдаа зөрчилд 5 албан шаардлага, 2 зөвлөмж авсан байна.

Алдаа, зөрчлийн товч утгыг харуулбал:

№	Алдаа, зөрчлийн утга	Мөнгөн дүн /мян.төг/	Шийдвэрлэсэн байдал
1	Олон Улсын усны конвенц, хөрш орны хил дамнан усны нөөцийн бодлого, Засгийн газар хоорондын хэлэлцээр зэргийг судлалгүйгээр төсөл, арга хэмжээ төлөвлөж, гүйцэтгэл гарсан. Үндсэн үйл ажиллагааны орлогыг бодитой төлөвлөөгүйгээс 2,588 хувийн орлогын гүйцэтгэл гарсан.		Албан шаардлага хүргүүлсэн.
2	Газрын доорх усны хяналт, шинжилгээний сүлжээг өргөтгөх, нэгдсэн сүлжээнд холбох арга хэмжээнд зориулан 80,100.0 мянган төгрөгийн тоног төхөөрөмжийг худалдан авч, угсарч, суурилуулах ажил хийсэн боловч хөрөнгийг орлогод аваагүй шууд зардлаар бүртгэсэн.	80,100.0	Албан шаардлага хүргүүлсэн.
3	Засгийн газрын 2021 оны 43 дугаар тогтоолыг зөрчиж 62,580.7 мянган төгрөгийн сургалт, семинарыг танхимаар зохион байгуулсан.	62,580.7	Албан шаардлага хүргүүлсэн.
4	Урсгал төсвөөс 126,857.7 мянган төгрөгийн хөрөнгө худалдан авч Төсвийн тухай хуулийн 16.5.5,42.7-д заасныг тус тус зөрчсөн.	126,857.7	Албан шаардлага хүргүүлсэн.
5	Ус ашигласны төлбөрийн тооцоог хянах нарийвчилсан дотоод хяналтын журамгүй, тооцоолох цахим системгүй, мэргэжилтнүүдийн тооцоолол дээр үндэслэдэг.		Албан шаардлага хүргүүлсэн.
6	Ус ашиглуулах дүгнэлт гаргасан үйлчилгээний орлогыг мөнгөн сууриар бүртгэж байгаа нь НББ тухай хуулийн 3.1.1, 6.1-т заасныг тус тус зөрчсөн байна.		Зөвлөмж өгсөн
7	Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн аудитаар илэрсэн нийт 194,200.0 мянган төгрөгийн алдаа, зөрчил илэрсэнээс 167,500.0 мянган	194,200.0	Зөвлөмж өгсөн

	төгрөгийн алдааг залруулж, 2,900.0 мянган төгрөгийн зөрчилд 5 акт тогтоож, 13,200.0 мянган төгрөгийн зөрчилд 11 албан шаардлага хүргүүлж, 10,600.0 мянган төгрөгийн зөрчилд 13 зөвлөмж өгсөнд дотоод хяналтыг хэрэгжүүлэх арга, аргачлалыг тодорхой тусгаж, дотоод хяналтын үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг батлах, гүйцэтгэлийг үнэлүүлэх, илэрсэн алдаа, зөрчлийг арилгах		
8	Усны газрын харьяа байгууллагууд тайлант онд нийт 3,322 мэдээллийг Шилэн дансны цахим хуудсанд байршуулахаас 3,117 мэдээллийг хугацаанд нь, 100 мэдээллийг хугацаа хочроож, 105 мэдээллийг огт байршуулаагүй байна.		Зөвлөмж өгсөн
Нийт дүн		463,700.0	

4.3.2 Дүгнэлтийн хүрээнд хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөө, түүний хэрэгжилтийн талаар:

Тус газар нь Үндэсний аудитын газраас өгсөн 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангийн санал, дүгнэлтийн дагуу илэрсэн алдаа, зөрчлийг арилгах, арга хэмжээний төлөвлөгөө болон биелэлтийг гаргах ажлын хэсгийг 2022 оны 04 дүгээр сарын 04-ний өдрийн А/18 дугаар тушаалаар байгуулж, баталсан байна.

Төлөвлөгөөнд санхүүгийн тайлангийн аудитаар өгсөн 5 албан шаардлагын биелэлтийг хангаж ажиллахыг тусгасан боловч 3 зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хэрхэн хангаж ажиллахыг тусгаагүй байна.

- Олон Улсын усны конвенц, хөрш орны хил дамнасан усны нөөцийн бодлого, Засгийн газар хоорондын хэлэлцээр зэргийг судлалгүйгээр төсөл, арга хэмжээ төлөвлөж, гүйцэтгэл гарсан, үндсэн үйл ажиллагааны орлогыг бодитой төлөвлөөгүйгээс 2,588 хувийн орлогын гүйцэтгэл гарсан зэрэг зөрчилд тус газар нь албан шаардлага авсан бөгөөд хэрэгжилтийг хангаж ажиллахын хүрээнд ус ашиглуулах дүгнэлтийг жилд 150 гаруй байгууллагад өгдөг, цаашид энэ тоо өсөх хандлагатай байгаа судалгаанд үндэслэж 2022 онд үндсэн үйл ажиллагааны орлогыг 120,000.0 мянган төгрөг, 2023 оны төсвийн төсөлд 350,000.0 мянган төгрөг байхаар төлөвлөсөн байна. /Хэрэгжилтийн хувь 90%/

- Газрын доорх усны хяналт, шинжилгээний сүлжээг өргөтгөх, нэгдсэн сүлжээнд холбох арга хэмжээнд зориулан 80,100.0 мянган төгрөгийн тоног төхөөрөмжийг худалдан авч, угсарч, суурилуулах ажил хийсэн боловч хөрөнгийг орлогод аваагүй шууд зардлаар бүртгэсэн зөрчлийг барагдуулахаар Галба өөш долоодын говийн СГЗ, Умард говийн гүвээт-Халхын дундад талын СГЗ-нд гэрээний дагуу шилжүүлсэн хөрөнгийн тоног төхөөрөмжийг бүртгэлд бүртгэн авч, тайлан мэдээг ирүүлэх тухай албан бичгийг 2022 оны 06 дугаар сарын 02-ны өдөр тус тус хүргүүлсэн байна. /Хэрэгжилтийн хувь 80%/

- Урсгал төсвөөс 126,857.7 мянган төгрөгийн биет болон биет бус хөрөнгө худалдаж авсан зөрчилд албан шаардлага авсан байна. Энэ нь Бөөн цагаан нуур орог голын СГЗ 3,500.0 мянга, Галба өөш Долоодын говийн СГЗ 500.0 мянга, Алтайн өвөр говийн СГЗ 2,500.0 мянга, Увс нуур Тэсийн голын СГЗ 8,000.0 мянга, Хар нуур Ховд голын СГЗ 1,700.0 мянга, Үенч бодонч Булган голын СГЗ 700.0 мянга, Туул голын СГЗ 2,100.0 мянга, Усны газар 108,800.0 мянган төгрөгийг тус тус урсгал зардлаас биет ба биет бус хөрөнгө худалдаж авсан бөгөөд уг зөрчлийг арилгаж, цаашид давтан гаргуулахгүй байх талаар холбогдох газруудад үүрэг даалгавар өгч ажиллаж байна. /Хэрэгжилтийн хувь 90%/

- Засгийн газрын 2021 оны 43 дугаар тогтоолыг зөрчиж 62,580.7 мянган төгрөгийн сургалт, семинарыг танхимаар зохион байгуулсан зөрчилд албан шаардлага авсан бөгөөд уг зөрчлийг цаашид давтан гаргахгүй байхад анхаарч ажиллаж байна. /Хэрэгжилтийн хувь 80%/

- Ус ашигласны төлбөрийн тооцоог хянах нарийвчилсан дотоод хяналтын журамгүй, тооцоолох цахим системгүй, мэргэжилтнүүдийн тооцоолол дээр үндэслэж байгаа зөрчилд албан шаардлага авсан авсан бөгөөд биелэлт хангалтгүй байна. /Хэрэгжилтийн хувь 0%/

- Үндэсний аудитын газраас өгсөн 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангийн дүгнэлт, албан шаардлага, зөвлөмжийн хүрээнд Усны газрын даргын 2022 оны 06 дугаар сарын 20-ны өдрийн Б/10 дугаар тушаалаар эрхэлсэн ажилдаа хариуцлагагүй хандсан нягтлан бодогчид “сануулах” сахилгын шийтгэлийг ногдуулсан байна.

4.3.3 Аудитаар илэрсэн асуудлууд:

Илэрсэн асуудал 1	Үндэсний аудитын газраас өгсөн 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангийн санал, дүгнэлтийн дагуу илэрсэн алдаа, зөрчлийг арилгах, арга хэмжээний төлөвлөгөөнд зөвлөмжийн биелэлтийг хэрхэн хангаж ажиллахыг тусгаагүй байна.
<p>Бодит нөхцөл байдал: -Үндэсний аудитын газраас өгсөн 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангийн санал, дүгнэлтийн хүрээнд нийт 5 албан шаардлага, 3 зөвлөмжийг хүргүүлсэн байна. Гэвч аудитаар илэрсэн алдаа, зөрчлийг арилгах, арга хэмжээний төлөвлөгөөнд зөвлөмжийн биелэлтийг хэрхэн хангаж ажиллахыг тусгаагүй байна.</p>	
<p>Шалгуур үзүүлэлт: -Төсвийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.5.1 “төсвийн байгууллагын өдөр тутмын үйл ажиллагааг удирдах”, 16.5.4 “төсвийн байгууллагын үйл ажиллагааны үр дүнг дээшлүүлэх” - Үндэсний аудитын газрын Санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангийн аудитаар өгсөн зөвлөмж;</p>	
<p>Асуудлын үндсэн шалтгаан: -Байгууллагын удирдлага, албан хаагч эрхэлсэн ажилдаа хариуцлаггүй хандсанаас; -Төлөвлөгөөнд хэрэгжүүлбэл зохих арга хэмжээг тусгаагүй;</p>	
<p>Байгууллагад үзүүлэх нөлөө /үр дагавар/: -Алдаа, зөрчил давтан гарсаар байх; -Зөвлөмжийн биелэлт хангагдахгүй байх</p>	
<p>Зөвлөмж: -Үндэсний аудитын газраас өгсөн зөвлөмжийн биелэлтийг хангаж ажиллах; -Албан хаагчид эрхэлсэн ажилдаа хариуцлагатай хандах;</p>	

Илэрсэн асуудал 2	Үндэсний аудитын газраас өгсөн зарим албан шаардлага, зөвлөмжийн биелэлтийг хангаж ажиллаагүй байна.
<p>Бодит нөхцөл байдал: -Үндэсний аудитын газраас ус ашигласны төлбөрийн тооцоог хянах нарийвчилсан дотоод хяналтын журамгүй, тооцоолох цахим системгүй, мэргэжилтнүүдийн тооцоолол дээр үндэслэдэг зөрчилд албан шаардлага авсан бөгөөд биелэлтийг хангаагүй; -Ус ашиглуулах дүгнэлт гаргасан үйлчилгээний орлогыг мөнгөн сууриар бүртгэдэг, Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн аудитаар илэрсэн нийт 194,200.0 мянган төгрөгийн алдаа, зөрчил илэрсэнээс 167,500.0 мянган төгрөгийн алдааг залруулж, 2,900.0 мянган төгрөгийн зөрчилд 5 акт тогтоож, 13,200.0 мянган төгрөгийн зөрчилд 11 албан шаардлага хүргүүлж, 10,600.0 мянган төгрөгийн зөрчилд 13 зөвлөмж өгсөнд дотоод хяналтыг хэрэгжүүлэх арга, аргачлалыг тодорхой тусгаж, дотоод хяналтын үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг батлах, гүйцэтгэлийг үнэлүүлэх, илэрсэн алдаа, зөрчлийг арилгах тухай тус тус зөвлөмж авсан бөгөөд хэрэгжилтийг хангаагүй; -Усны газрын харьяа байгууллагууд 2021 онд нийт 3,322 мэдээллийг Шилэн дансны цахим хуудсанд байршуулахаас 100 мэдээллийг хугацаа хочроож, 105 мэдээллийг огт байршуулаагүй зөрчилд зөвлөмж авсан бөгөөд ХШҮДА-ын газраас Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилтэд 2022 оны 2 дугаар улиралын байдлаар хяналт-шинжилгээ, үнэлгээг хийхэд нийт харьяа байгууллагууд байршуулбал зохих 1,716 мэдээллээс хугацаа хочроож байршуулсан 64, огт оруулаагүй 20 мэдээлэл байгаа зөрчил илэрсэн нь зөвлөмжийн биелэлт хангагдахгүй байна.</p>	
<p>Шалгуур үзүүлэлт: -Төсвийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.5.1 “төсвийн байгууллагын өдөр тутмын үйл ажиллагааг удирдах”, 16.5.4 “төсвийн байгууллагын үйл ажиллагааны үр дүнг дээшлүүлэх”; -Үндэсний аудитын газраас өгсөн Санхүүгийн аудитын тайлангаар өгсөн албан шаардлага, зөвлөмж;</p>	
<p>Асуудлын үндсэн шалтгаан: -Байгууллагын удирдлага, албан хаагч эрхэлсэн ажилдаа хариуцлаггүй хандсанаас; -Төлөвлөгөөнд хэрэгжүүлбэл зохих арга хэмжээг тусгаагүй;</p>	
<p>Байгууллагад үзүүлэх нөлөө /үр дагавар/:</p>	

-Алдаа, зөрчил давтан гарсаар байх; -Албан шаардлага, зөвлөмжийн биелэлт хангагдахгүй байх;
Зөвлөмж: -Үндэсний аудитын газраас өгсөн албан шаардлага, зөвлөмжийн биелэлтийг хангаж ажиллах; -Албан хаагчид эрхэлсэн ажилдаа хариуцлагатай хандах;

4.4. Богдхан уулын дархан цаазат газрын хамгаалалтын захиргаа

4.4.1. Үндэсний аудитын газраас өгсөн дүгнэлтийн талаар:

Үндэсний аудитын газраас хийсэн 2021 оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар тус газар нь “Хязгаарлалттай” санал, дүгнэлт авсан байна. Санал, дүгнэлтийн үндэслэл хэсэгт тус газар нь санхүүгийн тайлангийн аудитаар нийт 22,602.9 мянган төгрөгийн алдаа, зөрчил илэрч, тогтоосон ерөнхий материаллаг байдлын түвшингээс давсан гэж тусгажээ.

Аудитаар нийт 91,361.2 мянган төгрөгийн 7 алдаа, зөрчил илэрсэнээс 68,758.7 мянган төгрөгийн 3 алдааг залруулж, өмнөх оны хэрэгжээгүй зөвлөмжтэй холбоотой зөрчилд 1 албан шаардлага, 22,602.5 мянган төгрөгийн зөрчилд 3 зөвлөмж авсан байна.

Алдаа, зөрчлийн товч утгыг харуулбал:

№	Алдаа, зөрчлийн утга	Мөнгөн дүн /мян.төг/	Шийдвэрлэсэн байдал
1	Адуун сүргийн нас дэвшилтийг үр дүнгийн тайланд 21,550.0 мянган төгрөгөөр тусгаж, зардлаар илэрхийлсэн.	21,550.0	Аудитын явцад залруулсан
2	Үндсэн хөрөнгийн элэгдлийн зардлыг 11,410.7 мянган төгрөгөөр дутуу илэрхийлж, санхүүгийн үр дүнгийн тайланд тайлагнасан.	11,410.7	Аудитын явцад залруулсан
3	Унаа хоолны хөнгөлөлт болон тээвэр шатахууны 35,798.0 мянган төгрөгийн зардлыг буруу ангилалд бүртгэсэн.	35,798.0	Аудитын явцад залруулсан
4	Бараа материалын дансны биологийн хөрөнгөд бүртгэлтэй 2020 онд дутагдсан 58 толгой адуун сүргийн асуудлыг эцэслэн шийдвэрлэж байгууллагыг хохиролгүй болгох зөвлөмжийг хэрэгжүүлж ажиллаагүй.		Албан шаардлага хүргүүлсэн
5	Тайлант онд 6 аж ахуйн нэгжээс 3,153.4 мянган төгрөгийн худалдан авалтын НӨАТ-ын төлбөрийн цахим баримт гаргуулан аваагүй.	3,153.4	Зөвлөмж өгсөн
6	Тайлант онд 6 аж ахуйн нэгж, байгууллага болон иргэнээс 19,449.1 мянган төгрөгийн автомашин болон тавилга, эд хогшил авч үндсэн хөрөнгөд бүртгэсэн байна.	19,449.1	Зөвлөмж өгсөн
7	Үндсэн хөрөнгөд бүртгэлтэй, хуримтлагдсан элэгдэлээрээ анхны өртгөө нөхсөн балансад тэг үлдэгдэлтэй үндсэн хөрөнгө байна.		Зөвлөмж өгсөн
Нийт дүн		91,410.5	

4.4.2 Дүгнэлтийн хүрээнд хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөө, түүний хэрэгжилтийн талаар:

Богдхан уулын дархан цаазат газрын хамгаалалтын захиргаа нь Үндэсний аудитын газраас өгсөн 2021 оны санхүүгийн тайлангийн санал, дүгнэлтийн хүрээнд илэрсэн алдаа, зөрчлийг арилгах, арга хэмжээний төлөвлөгөөг батлаагүй бөгөөд зөрчлийг барагдуулж ажиллаж байгаа талаар тайлбарыг 4 зөрчлийн хүрээнд Үндэсний аудитын газарт 2022 оны 06 дугаар сарын 23-ны өдрийн 676 дугаар албан бичгээр хүргүүлсэн байна. Үүнд:

- Бараа материалын дансны биологийн хөрөнгөд бүртгэлтэй 2020 онд дутагдсан 58 толгой адуун сүргийн асуудлыг эцэслэн шийдвэрлэж байгууллагыг хохиролгүй болгох зөвлөмжийг хэрэгжүүлж ажиллаагүй зөрчлийг арилгахаар Архангай аймаг дахь Сум дундын иргэний хэргийн анхан шатны шүүхэд хандсан бөгөөд 2022 оны 01 дүгээр сарын 11-ний өдрийн 129/ШШ2022/00088 дугаар шийдвэрээр 58 толгой адуун сүргийн 40,400.0 мянган төгрөг гаргуулах тухай нэхэмжлэлийг хэрэгсэхгүй болгосон шийдвэр гарсан байна. /Хэрэгжилтийн хувь 90/

- Тайлант онд 6 аж ахуйн нэгжээс 3,153.4 мянган төгрөгийн худалдан авалтын НӨАТ-ын төлбөрийн цахим баримт гаргуулан аваагүй, аж ахуйн нэгж, байгууллага болон

иргэнээс 19,449.1 мянган төгрөгийн автомашин болон тавилга, эд хогшил хандиваар авч үндсэн хөрөнгөд бүртгэсэн зэрэг зөрчлүүдэд зөвлөмж авсан бөгөөд цаашид зөрчлийг давтан гаргахгүй байхад анхаарч ажиллаж байна. /Хэрэгжилтийн хувь 80/

- Үндсэн хөрөнгөд бүртгэлтэй, хуримтлагдсан элэгдлээрээ анхны өртгөө нөхсөн балансад тэг үлдэгдэлтэй байгаа үндсэн хөрөнгийг дахин үнэлэх, даснаас хасах ажлыг зохион байгуулахтай холбоотой өгсөн зөвлөмжийн хэрэгжилт хангагдаагүй байна. /Хэрэгжилтийн хувь 0/

4.4.3. Аудитаар илэрсэн асуудлууд:

Илэрсэн асуудал 1	Үндэсний аудитын газраас өгсөн санал, дүгнэлтийн хүрээнд алдаа, зөрчлийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө боловсруулж, батлаагүй, хэрэгжилтийг хангаж ажиллаагүй
<p>Бодит нөхцөл байдал: -Тус газар нь Үндэсний аудитын газраас 2021 оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар “Хязгаарлалттай” санал, дүгнэлт авсан бөгөөд зөрчлийг бууруулах 1 албан шаардлага, 3 зөвлөмж авсан боловч алдаа, зөрчлийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөг боловсруулж батлаагүй, хэрэгжилтийг хангаж ажиллаагүй байна.</p>	
<p>Шалгуур үзүүлэлт: -Төсвийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.5.1 “төсвийн байгууллагын өдөр тутмын үйл ажиллагааг удирдах”, 16.5.4 “төсвийн байгууллагын үйл ажиллагааны үр дүнг дээшлүүлэх”; -Үндэсний аудитын газрын Санхүүгийн тайлангийн аудитаар өгсөн албан шаардлага, зөвлөмж;</p>	
<p>Асуудлын үндсэн шалтгаан: -Байгууллагын удирдлага, холбогдох албан хаагчид алдаа, зөрчил бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө боловсруулж батлаагүй, хэрэгжилтийг хангаж ажиллаагүйгээс</p>	
<p>Байгууллагад үзүүлэх нөлөө /үр дагавар/: -Алдаа, зөрчил давтан гарсаар байх; -Албан шаардлага зөвлөмжийн биелэлт хангагдахгүй байх;</p>	
<p>Зөвлөмж: -Удирдлагаас өгсөн үүрэг, даалгаврын биелэлтийг тухай бүр хангаж ажиллаж байх; -Санхүүгийн алдаа, зөрчлийг үүсгэхгүй, хууль, дүрэм, журмын хэрэгжилтийг хангаж ажиллах;</p>	

Илэрсэн асуудал 2	Үндэсний аудитын газраас өгсөн зөвлөмжийн биелэлт хангалтгүй байна.
<p>Бодит нөхцөл байдал: -Үндсэн хөрөнгөтэй холбоотой асуудлын илрүүлэлтэд Үндсэн хөрөнгөд бүртгэлтэй, хуримтлагдсан элэгдлээрээ анхны өртгөө нөхсөн балансад тэг үлдэгдэлтэй үндсэн хөрөнгө байна. Энэ нь ТӨБЗГ-ын 2019 оны 271 дүгээр тогтоолоор баталсан “Төрийн болон орон нутгийн өмчид эд хөрөнгө олж авах, бүртгэх, данснаас хасах, шилжүүлэх журам”-тай нийцэхгүй байгаа тул анхны өртгөө бүрэн нөхсөн ашиглалтгүй болсон үндсэн хөрөнгийг данснаас хасах, цаашид ашиглах боломжтой үндсэн хөрөнгийг дахин үнэлүүлэх талаар холбогдох байгууллагаас зөвшөөрөл авах ажлыг зохион байгуулах зөвлөмж авсан боловч хэрэгжилтийг хангаж ажиллаагүй байна.</p>	
<p>Шалгуур үзүүлэлт: -Төсвийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.5.1 “төсвийн байгууллагын өдөр тутмын үйл ажиллагааг удирдах”, 16.5.4 “төсвийн байгууллагын үйл ажиллагааны үр дүнг дээшлүүлэх”; -ТӨБЗГ-ын 2019 оны 271 дүгээр тогтоолоор баталсан “Төрийн болон орон нутгийн өмчид эд хөрөнгө олж авах, бүртгэх, данснаас хасах, шилжүүлэх журам”; -Үндэсний аудитын газрын Санхүүгийн тайлангийн аудитаар өгсөн албан шаардлага, зөвлөмж;</p>	
<p>Асуудлын үндсэн шалтгаан: -Байгууллагын удирдлага, холбогдох албан хаагчид алдаа, зөрчил бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө боловсруулж батлаагүй, хэрэгжилтийг хангаж ажиллаагүйгээс</p>	
<p>Байгууллагад үзүүлэх нөлөө /үр дагавар/: -Алдаа, зөрчил давтан гарсаар байна; -Зөвлөмжийн биелэлт хангагдахгүй байх;</p>	
<p>Зөвлөмж:</p>	

- Үндэсний аудитын газраас өгсөн зөвлөмжийн биелэлтийг хангаж, ТӨБЗГ-т болон бусад холбогдох байгууллагад саналыг хүргүүлэх;
- Удирдлагаас өгсөн үүрэг, даалгаврын биелэлтийг тухай бүр хангаж ажиллаж байх;
- Санхүүгийн алдаа, зөрчлийг үүсгэхгүй, хууль, дүрэм, журмын хэрэгжилтийг хангаж ажиллах;

4.5. Монгол элсний улсын тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хамгаалалтын захиргаа

4.5.1. Үндэсний аудитын газраас өгсөн дүгнэлтийн талаар:

Үндэсний аудитын газраас хийсэн 2021 оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар тус газар нь “Хязгаарлалттай” санал дүгнэлт авсан байна. Санал, дүгнэлтийн үндэслэл хэсэгт тээвэр шатахууны анхан шатны баримтын бүрдэл хангалтгүй, төсвийн хэлбэлзэл зөрүүтэй, санхүүгийн тайлан, татварын тодорхойлолт зөрүүтэй, төсвийн хэмнэлтийн горимыг зөрчсөн, үндсэн хөрөнгийн тооллогыг зөрүүтэй хийсэн, дээд шатны төсөв захирагчийн шийдвэргүйгээр хандив авсан, шаардах хуудсаар үндсэн хөрөнгө болон аж ахуйн материал зарлагадсан зэрэг зөрчлүүд нь тогтоосон ерөнхий материаллаг байдлын түвшингээс давсан гэж тусгажээ.

Аудитаар нийт 62,300.0 мянган төгрөгийн 9 алдаа, зөрчил илэрсэнээс 15,000.0 мянган төгрөгийн 1 алдааг залруулж, 47,600.0 мянган төгрөгийн алдаа, зөрчилд 7 албан шаардлага авсан байна.

Алдаа, зөрчлийн товч утгыг харуулбал:

№	Алдаа, зөрчлийн утга	Мөнгөн дүн /мян.төг/	Шийдвэрлэсэн байдал
1	Нягтлан бодох бүртгэлийн бичилт, тооцоолол болон тайлагналын 15,000.0 мянган төгрөгийн алдааг залруулсан.	15,000.0	Аудитын явцад залруулсан
2	Тээвэр шатахууны зарцуулалт нь анхан шатны баримтын бүрдэл хангалтгүй, тооцоо бодох боломжгүй, нягтлан бодогчийн орлого, зарлага, эцсийн үлдэгдэл нь няравын тайлангаас зөрүүтэй илэрхийлэгдсэн.	2,255.1	Албан шаардлага хүргүүлсэн
3	Санхүүгийн тайлан, татварын тодорхойлолт 2,929.5 мянган төгрөгөөр зөрүүтэй.	2,929.5	Албан шаардлага хүргүүлсэн
4	Хөрөнгийн тооллогыг 2,106.0 мянган төгрөгөөр зөрүүтэй хийсэн.	2,106.0	Албан шаардлага хүргүүлсэн
5	Дээд шатны төсөв захирагчийн шийдвэргүйгээр 3,405.0 мянган төгрөгийн хандив авч үйл ажиллагаандаа зарцуулсан.	3,405.0	Албан шаардлага хүргүүлсэн
6	Батлагдсан төсвийн зардлын 10 хувийн төсвийн хэмнэлт гаргаж ажиллаагүй. Төсвийн хэмнэлтийн горим зөрчиж 237.6 мянган төгрөгийн зардлыг санхүүжүүлсэн.	237.6	Албан шаардлага хүргүүлсэн
7	Шаардах хуудсаар 15,199.4 мянган төгрөгийн хөрөнгө зарлагадсан.	15,199.4	Албан шаардлага хүргүүлсэн
8	Өмнөх оны өглөг 582.0 мянган төгрөгийг, авлага 3,269.9 мянган төгрөгийг, нийт 3,851.7 мянган төгрөгийн өр, авлагыг барагдуулаагүй.	3,581.7	Албан шаардлага хүргүүлсэн
Нийт дүн		44,714.3	

4.5.2 Дүгнэлтийн хүрээнд хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөө, түүний хэрэгжилтийн талаар:

Монгол элсний улсын тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хамгаалалтын захиргаа нь Үндэсний аудитын газраас өгсөн 2021 оны санхүүгийн тайлангийн санал, дүгнэлтийн хүрээнд илэрсэн алдаа, зөрчлийг арилгах, арга хэмжээний төлөвлөгөөг 2022 оны 06 сарын 06-ны өдөр боловсруулан баталсан байна. Төлөвлөгөөнд нийт 7 ажлыг хэрэгжүүлэхээр тусгасан бөгөөд төлөвлөгөөний биелэлтийг 2022 оны 07 дугаар сарын

27-ны өдрийн байдлаар тооцож, холбогдох нотлох баримтын хамт ХШҮДАГ-т цахимаар ирүүлэхэд хэрэгжилт дараах байдалтай байна. Үүнд:

- Тээвэр шатахууны зарцуулалт нь анхан шатны баримтын бүрдэл хангалтгүй, тооцоо бодох боломжгүй, нягтлан бодогчийн орлого, зарлага, эцсийн үлдэгдэл нь няравын тайлангаас зөрүүтэй илэрхийлэгдсэн зөрчилд албан шаардлага авсан бөгөөд зөрчлийг арилгахаар 2021 оны шатахууны зардлыг няравтай тулган баталгаажуулж түлш, шатах тослох материалын зардлын эхний үлдэгдэл 818.4 мянган төгрөгөөр дутуу илэрхийлсэн байсныг залруулан тооцож, нийт орлого нь 20,597.4 мянган төгрөг зарлага 19,469.5 мянган төгрөг жилийн эцсийн санхүүгийн тайлангийн үлдэгдэл 1,946.3 мянган төгрөг болсон байна. /Хэрэгжилтийн хувь 80/

- Санхүүгийн тайлан, татварын тодорхойлолт 2,929.5 мянган төгрөгөөр зөрүүтэй илэрхийлэгдсэнд Татварын байцаагчтай тооцоо нийлж дансны хуулгаар тулган тус байгууллагын ХХОАТ-ын 10 хувийн ашиг Есөнбулаг сумын татварын орлогоор хаагдаж зөрүү үүссэнийг тогтоож, татварын эдийн засагчид хүлээлгэн өгсөн. 2022 оны 3 дугаар улирлын татварын тайлангаар татварын тооцоогүй байхаар төлөвлөн ажиллаж байна. /Хэрэгжилтийн хувь 80/

- Хөрөнгийн тооллогыг 2,106.0 мянган төгрөгөөр зөрүүтэй хийсэн зөрчлийг арилгахаар 2021 оны жилийн эцсийн хөрөнгийн тооллогыг дахин зохион байгуулж, зөрүүг арилгаж тооцоог бодсон. /Хэрэгжилтийн хувь 80/

- Дээд шатны төсөв захирагчийн шийдвэргүйгээр 3,405.0 мянган төгрөгийн хандив авч үйл ажиллагаандаа зарцуулсан зөрчлийг арилгахаар Дэлхийн байгаль хамгаалах сангийн Монгол дахь хөтөлбөрийн газартай гэрээ байгуулж үйл ажиллагаандаа нэмэлтээр орж ирсэн санхүүжилтийг зарцуулах зөвшөөрөл хүссэн албан бичгийг БОАЖС-д 2022 оны 06 дугаар сарын 13-ны өдрийн 43 дугаар албан бичгээр хүргүүлсэн. Мөн аймгийн төрийн сангийн мэргэжилтнээр хянуулж, зарцуулах эрх нээлгэх хүсэлтийг 3 хувь үйлдэж, зардлын эдийн засгийн ангилалын дагуу зарцуулж байна. /Хэрэгжилтийн хувь 80/

- Бараа материалын шаардах хуудсаар 15,199.4 мянган төгрөгийн хөрөнгө зарлагадсан байсныг Өмч хамгаалах байнгын зөвлөлийн шийдвэрээр хөрөнгийг данс бүртгэлд тусгасан байна. /Хэрэгжилтийн хувь 80/

-Батлагдсан төсвийн зардлын 10 хувийн төсвийн хэмнэлт гаргаж ажиллаагүй бөгөөд төсвийн хэмнэлтийн горим зөрчиж 237.6 мянган төгрөгийн зардлыг санхүүжүүлсэн зөрчилд албан шаардлага авсан бөгөөд уг зөрчлийг цаашид давтан гаргахгүй байхад анхаарч ажиллаж байна. /Хэрэгжилтийн хувь 80%/

- Өмнөх оны өглөг 582.0 мянган төгрөгийг, авлага 3,269.9 мянган төгрөгийг, нийт 3,851.7 мянган төгрөгийн өр, авлагыг барагдуулаагүй зөрчлийг арилгахаар 2018 оны жилийн эцсийн тайлангийн өглөг 582.0 мянган төгрөгийг Шүүхийн байгууллагад шилжүүлсэн бөгөөд шалгагдаж байгаа, буруутай албан тушаалтны шийдвэрээр халагдсан байгаль хамгаалагчийн цалингийн 3269.5 мянган төгрөгийн судалгааг гарган БОАЖЯамны ТЗУГ-т 2022 оны 02 дугаар сарын 21-ний өдрийн 13 дугаар албан бичгээр хүргүүлсэн, мөн тус авлагыг барагдуулахаар Говь-Алтай аймаг дахь Сум дундын Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхэд 2022 оны 06 дугаар сарын 24-ны өдөр 46 дугаар албан бичгээр хандсан байна. /Хэрэгжилтийн хувь 80/

- Тус газрын дарга 2021 оны 09 дүгээр сарын 03-ны өдрийн Б/14 дүгээр тушаалаар эрхэлсэн ажилдаа хариуцлагагүй хандсан нягтлан бодогчид цалинг 20 хувиар бууруулах сахилгын шийтгэлийг ногдуулсан байсан бөгөөд Үндэсний аудитын газраас өгсөн 2021

оны санхүүгийн тайлангийн дүгнэлт, албан шаардлага, зөвлөмжийн хүрээнд давтан сахилгын зөрчил гаргасанд хөдөлмөрийн гэрээг цуцлах мэдэгдэлийг хүргүүлсэн байна.

4.6. Хэрлэн голын сав газрын захиргаа

4.6.1. Үндэсний аудитын газраас өгсөн дүгнэлтийн талаар:

Үндэсний аудитын газраас хийсэн 2021 оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар тус газар нь “Хязгаарлалттай” санал, дүгнэлт авсан байна. Санал, дүгнэлтийн үндэслэл хэсэгт батлагдсан төсвийн эдийн засгийн ангиллыг зөрчин 2,504.9 мянган төгрөгийг зарцуулсан, томилолтыг илүү хоног бодож, бүрдэл дутуу баримтаар 610.0 мянган төгрөг илүү олгосон, батлагдсан төсвийг 3,474.8 мянган төгрөгөөр хэмнэж ажиллаагүй, зэрэг нийт 7,689.9 мянган төгрөгийн зөрчил нь холбогдох хууль, тогтоомж, дүрэм журмын зүйл, заалттай нийцэхгүй байна гэж тусгажээ.

Аудитаар нийт 7,689.9 мянган төгрөгийн 5 алдаа, зөрчил илэрсэнээс 1,100.0 мянган төгрөгийн 1 алдааг залруулж, 610.0 мянган төгрөгийн 1 зөрчилд 1 төлбөрийн акт тогтоож, 5,979.7 мянган төгрөгийн зөрчилд 3 албан шаардлага авсан байна.

Алдаа, зөрчлийн товч утгыг харуулбал:

№	Алдаа, зөрчлийн утга	Мөнгөн дүн /мян.төг/	Шийдвэрлэсэн байдал
1	Цалингийн зардлыг тооцоолсон цалингаас 1,100.0 мянган төгрөгөөр илүү бүртгэсэнийг залруулсан.	1,100.0	Аудитын явцад залруулсан
2	Томилолтыг үнэмлэхэд тодорхойлсон хоногоос илүү бодож, бүрдэл дутуу баримтыг үндэслэн 610.0 мянган төгрөг илүү олгосон.	610.0	Төлбөрийн акт тогтоосон
3	Батлагдсан төсвийг хэмнэж ажиллах арга хэмжээ аваагүйгээс 3,474.8 мянган төгрөгийн хэмнэлтийг бий болгоогүй.	3,474.8	Албан шаардлага хүргүүлсэн
4	Батлагдсан эдийн засгийн ангилалыг зөрчиж 2,100.0 мянган төгрөгийг зарцуулсан.	2,100.0	Албан шаардлага хүргүүлсэн
5	Цалингийн зардлаас 404.9 мянган төгрөгийн гэрээт ажилтны нийгмийн даатгалын шимтгэлийг төлж, батлагдсан төсвийн эдийн засгийн ангиллыг зөрчсөн.	404.9	Албан шаардлага хүргүүлсэн
	Нийт дүн	7,689.9	

4.6.2 Дүгнэлтийн хүрээнд хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөө, түүний хэрэгжилтийн талаар:

Хэрлэн голын сав газрын захиргаа нь Үндэсний аудитын газраас өгсөн 2021 оны санхүүгийн тайлангийн санал, дүгнэлтийн дагуу илэрсэн алдаа, зөрчлийг арилгах, арга хэмжээний төлөвлөгөөг 2022 оны 03 сарын 15-ны өдөр боловсруулан баталсан байна. Төлөвлөгөөнд нийт 4 ажлыг гүйцэтгэхээр тусгасан бөгөөд төлөвлөгөөний биелэлтийн талаарх илтгэх хуудсыг цахимаар ирүүлсэн байна. Үүнд:

- Томилолтыг үнэмлэхэд тодорхойлсон хоногоос илүү бодож, бүрдэл дутуу баримтыг үндэслэн 610.0 мянган төгрөг илүү олгосон зөрчилд төлбөрийн акт тогтоогдсоныг 3-р улиралд багтаан барагдуулахаар төвөлөсөн байна. /хэрэгжилтийн хувь 20/

- Батлагдсан төсвийг хэмнэж ажиллах арга хэмжээ аваагүйгээс 3,474.8 мянган төгрөгийн хэмнэлтийг бий болгоогүй, батлагдсан эдийн засгийн ангилалыг зөрчиж 2,100.0 мянган төгрөгийг зарцуулсан, цалингийн зардлаас 404.9 мянган төгрөгийн гэрээт ажилтны нийгмийн даатгалын шимтгэлийг төлж, батлагдсан төсвийн эдийн засгийн ангиллыг зөрчсөн зэрэг зөрчлүүдэд тус тус албан шаардлага авсан бөгөөд цаашид зөрчлийг давтан гаргахгүй байхад анхаарч ажиллаж байна. /хэрэгжилтийн хувь 80%/

4.7. Говийн их дархан цаазат газрын “Б” хэсгийн хамгаалалтын захиргаа

4.7.1. Үндэсний аудитын газраас өгсөн дүгнэлтийн талаар:

Үндэсний аудитын газраас хийсэн 2021 оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар тус газар нь “Хязгаарлалттай” санал дүгнэлт авсан байна. Санал, дүгнэлтийн үндэслэл хэсэгт ээлжийн амралтын цалин давхардуулан олгосон, сэлбэг хэрэгсэлд эдэлгээний доод хязгаар баримтлаагүй, авто машины хувийн хэрэг хөтлөөгүй, жолоочийн замын хуудасгүй шатахуун зарцуулсан, эдийн засгийн ангилал зөрчиж гүйлгээ хийсэн, авто машины тооцоолол хийх норм баримтлаагүй, батлагдсан төсвийг 10 хувиас доошгүй хэмнэлт гаргахаар ажиллаагүй, татварын тодорхойлолтыг илүү, дутуу тооцоолсон зэрэг алдаа, зөрчил нь холбогдох хууль, тогтоомж, дүрэм журмын зүйл, заалттай нийцэхгүй байна гэж тусгажээ.

Аудитаар нийт 233,800.0 мянган төгрөгийн алдаа, зөрчил илэрсэнээс 114,700.0 мянган төгрөгийн 1 алдааг залруулж, 1,100.0 мянган төгрөгийн 2 төлбөрийн акт тогтоогдож, 118,100.0 мянган төгрөгийн зөрчилд 6 албан шаардлага авсан байна.

Алдаа, зөрчлийн товч утгыг харуулбал:

№	Алдаа, зөрчлийн утга	Мөнгөн дүн /мян.төг/	Шийдвэрлэсэн байдал
1	Санхүүгийн үр дүнгийн тайланг 114,700.0 мянган төгрөгөөр зөрүүтэй тайлагнасныг залруулсан.	114,700.0	Аудитын явцад залруулсан
2	Жолоочийн замын хуудасгүй, анхан шатны баримтгүйгээр 898.3 мянган төгрөгийн шатахуун зарцуулсан.	898.3	Төлбөрийн акт тогтоосон
3	Ээлжийн амралтын цалинг давхардуулан 1 ажилтанд 195.6 мянган төгрөгийн цалин илүү олгосон.	195.6	Төлбөрийн акт тогтоосон
4	Эдийн засгийн ангилал зөрчиж цалингийн зардлаас 1,251.4 мянган төгрөгийн гүйлгээ хийсэн.	1,251.4	Албан шаардлага хүргүүлсэн
5	Сэлбэг хэрэгслийн эдэлгээний доод хязгаарыг баримтлалгүйгээр 25,367.7 мянган төгрөгийн сэлбэг авч авто машинуудад засвар үйлчилгээ хийсэн бөгөөд хувийн хэрэгт бичилт хийгээгүй байна.	25,367.7	Албан шаардлага хүргүүлсэн
6	Автомашинны спидометрийн заалт, зарцуулалтын нормыг баримтлалгүйгээр 6,862.8 мянган төгрөгийн шатахуун зарцуулсан.	6,862.8	Албан шаардлага хүргүүлсэн
7	Татварын тодорхойлолтоор 1,159.5 мянган төгрөгийн 6 нэр төрлийн татварын өглөг, авлагыг тооцоо нийлж баталгаажуулаагүй байна.	1,159.5	Албан шаардлага хүргүүлсэн
8	И баримтгүй 83,424.0 мянган төгрөгийн гүйлгээ хийсэн байна.	83,424.0	Албан шаардлага хүргүүлсэн
9	Батлагдсан төсвийг 10 хувиас доошгүй хэмнэлт гаргахаар төлөвлөж зарцуулаагүй байна.		Албан шаардлага хүргүүлсэн
	Нийт дүн	233,859.3	

4.7.2 Дүгнэлтийн хүрээнд хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөө түүний хэрэгжилтийн талаар:

Говийн их дархан цаазат газрын “Б” хэсгийн хамгаалалтын захиргаа нь Үндэсний аудитын газраас өгсөн 2021 оны санхүүгийн тайлангийн санал, дүгнэлтийн дагуу илэрсэн алдаа, зөрчлийг арилгах, арга хэмжээний төлөвлөгөөг ХШҮДАГ-т ирүүлээгүй бөгөөд зөрчлийг барагдуулж ажиллаж байгаа талаар тайлбарыг 8 зөрчлийн хүрээнд ирүүлсэн. Үүнд:

- Жолоочийн замын хуудасгүй, анхан шатны баримтгүйгээр 898.3 мянган төгрөгийн шатахуун зарцуулсан, амралтын цалинг давхардуулан 1 ажилтанд 195.6 мянган

төгрөгийн цалин илүү олгосон зөрчилд тус тус төлбөрийн акт тогтоосныг 2022 оны 06 дугаар сарын 22-ны өдөр холбогдох дансанд төлж, барагдуулсан байна. /хэрэгжилтийн хувь 100/

- Эдийн засгийн ангилал зөрчиж цалингийн зардлаас 1,251.4 төгрөгийн гүйлгээ хийсэн, сэлбэг хэрэгслийн эдэлгээний доод хязгаарыг баримтлалгүйгээр 25,367.7 мянган төгрөгийн сэлбэг авч авто машинуудад засвар үйлчилгээ хийсэн бөгөөд хувийн хэрэгт бичилт хийгээгүй, автомашины спидометрийн заалт, зарцуулалтын нормыг баримтлалгүйгээр 6,862.8 мянган төгрөгийн шатахуун зарцуулсан, татварын тодорхойлолтоор 1,159.5 мянган төгрөгийн 6 нэр төрлийн татварын өглөг, авлагыг тооцоо нийлж баталгаажуулаагүй, И баримтгүй 83,424.0 мянган төгрөгийн гүйлгээ хийсэн, батлагдсан төсвийг 10 хувиас доошгүй хэмнэлт гаргахаар төлөвлөж зарцуулаагүй зэрэг зөрчлүүдэд тус тус албан шаардлага авсан бөгөөд зөрчлийг давтан гаргахгүй байхад анхаарч ажиллаж байна. /хэрэгжилтийн хувь 80/

- Үндэсний аудитын газраас өгсөн 2021 оны санхүүгийн тайлангийн дүгнэлт, албан шаардлага, зөвлөмжийн хүрээнд газрын даргын 2022 оны 07 дугаар сарын 07-ны өдрийн Б/06 дугаар тушаалаар эрхэлсэн ажилдаа хариуцлагагүй хандсан нягтлан бодогчид үндсэн цалинг 3 сарын хугацаатай 20 хувиар бууруулах сахилгын шийтгэлийг ногдуулсан байна.

4.7.3 Аудитаар илэрсэн асуудлууд:

Илэрсэн асуудал 1	Үндэсний аудитын газраас өгсөн санал, дүгнэлтийн хүрээнд алдаа, зөрчлийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө боловсруулж, батлаагүй, хэрэгжилтийг хангаж ажиллаагүй
Бодит нөхцөл байдал: - Тус газар нь Үндэсний аудитын газраас 2021 оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар “Хязгаарлалттай” санал, дүгнэлт авсан бөгөөд зөрчлийг бууруулах 2 төлбөрийн акт, 6 албан шаардлага авсан боловч алдаа, зөрчлийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөг боловсруулж батлаагүй байна.	
Шалгуур үзүүлэлт: -Төсвийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.5.1 “төсвийн байгууллагын өдөр тутмын үйл ажиллагааг удирдах”, 16.5.4 “төсвийн байгууллагын үйл ажиллагааны үр дүнг дээшлүүлэх” -Үндэсний аудитын газрын Санхүүгийн тайлангийн аудитаар өгсөн албан шаардлага, зөвлөмж;	
Асуудлын үндсэн шалтгаан: -Байгууллагын удирдлага, холбогдох албан хаагчид алдаа, зөрчил бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө боловсруулж батлаагүй, хэрэгжилтийг хангаж ажиллаагүйгээс	
Байгууллагад үзүүлэх нөлөө /үр дагавар/: -Алдаа, зөрчил давтан гарсаар байна; -Акт, албан шаардлага зөвлөмжийн биелэлт хангагдахгүй байх;	
Зөвлөмж: -Удирдлагаас өгсөн үүрэг, даалгаврын биелэлтийг тухай бүр хангаж ажиллаж байх; -Санхүүгийн алдаа, зөрчлийг үүсгэхгүй, хууль, дүрэм, журмын хэрэгжилтийг хангаж ажиллах;	

4.8. Орхон аймгийн Цаг уур, орчны шинжилгээний төв

4.8.1. Үндэсний аудитын газраас өгсөн дүгнэлтийн талаар:

Үндэсний аудитын газраас хийсэн 2021 оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар тус газар нь “Хязгаарлалттай” санал, дүгнэлт авсан байна. Санал, дүгнэлтийн үндэслэл хэсэгт бараа материалын үлдэгдлээс түүвэрлэн биет тооллого хийхэд нийт 16,222.1 мянган төгрөгийн 34 ширхэг бараа материал жилийн эцсийн тооллогын бүртгэлийн үлдэгдлээс дутуу, бодитоор байхгүй байхад бүртгэлд үлдэгдлээр тусгасан, шатахууныг зуны улиралд нормоос 15.5 л, өвлийн улиралд нормоос 5.0 л илүү зарцуулж, нийт дүнгээр 461.3 мянган төгрөгөөр нормоос хэтрүүлэн зарцуулсан, үйлчлүүлэгчтэй хамтран ажиллах гэрээ бүрэн байгуулаагүй, гэрээ дүгнэгдээгүй, орлогын дүн тодорхой бус,

“Эрдмин” ХХК-иас хүлээн авах 696.5 мянган төгрөгийн төлбөртэй үйлчилгээний орлого нь төсөвт төвлөрүүлэгдээгүй бөгөөд “Грийн химистри” ХХК-д 219.0 мянган төгрөг, хувь хүнд 477.5 мянган төгрөг шилжүүлэгдсэн зэрэг зөрчлүүд нь холбогдох хууль, тогтоомж, дүрэм журмын зүйл, заалттай нийцэхгүй байна гэж тусгажээ.

Аудитаар нийт 17,587.9 мянган төгрөгийн алдаа, зөрчил илэрсэнээс 17,379.9 мянган төгрөгийн зөрчилд 3 албан шаардлага, 208.0 мянган төгрөгийн алдаа, зөрчилд 5 зөвлөмж авсан байна.

Алдаа, зөрчлийн товч утгыг харуулбал:

№	Алдаа, зөрчлийн утга	Мөнгөн дүн /мян.төг/	Шийдвэрлэсэн байдал
1	“Эрдмин” ХХК-иас хүлээн авах 696.5 мянган төгрөгийн төлбөртэй үйлчилгээний орлогыг төсөвт төвлөрүүлээгүй “Грийн химистри” ХХК-д 219.0 мянган төгрөг, хувь хүнд 477.5 мянган төгрөг шилжүүлж, байгууллагын байгаль орчины шинжилгээний лабораторийн чанарын итгэмжлэлтэй холбоотой зардалд зарцуулсан.	696.5	Албан шаардлага хүргүүлсэн
2	Бараа материалын үлдэгдлээс түүвэрлэн биет тооллого хийхэд тус байгууллагад бүртгэлтэй 30 ширхэг, нэг бүр нь 486.1 мянган төгрөгийн, нийт 14,582.1 мянган төгрөгийн өртөгтэй борооны пуужин, нэг бүр нь 420.0 мянган төгрөгийн, нийт 840.0 мянган төгрөгийн өртөгтэй 12м-ийн бетон шон 2 ширхэг, нэг бүр нь 400.0 мянган төгрөгийн, нийт 800.0 мянган төгрөгийн өртөгтэй төмөр хийцийн 2 шон зэрэг нийт 16,222.1 мянган төгрөгийн 34 ширхэг бараа материал жилийн эцсийн тооллогын бүртгэлийн үлдэгдлээс дутуу, бодитоор байхгүй байхад бүртгэлд үлдэгдлээр тусгасан байна.	16,222.1	Албан шаардлага хүргүүлсэн
3	Тайлант хугацаанд 2,430.3 л шатахууныг 3,971.3 мянган төгрөгөөр худалдан авч 9,610 км замыг туулахад зарцуулсан бөгөөд зуны улиралд нормоос 15.5л, өвлийн улиралд нормоос 5.0л илүү зарцуулж, нийт дүнгээр 461.3 мянган төгрөгийн шатахууныг нормоос хэтрүүлэн зарцуулсан байна.	461.3	Албан шаардлага хүргүүлсэн
4	Үндсэн хөрөнгөд биет тооллого түүвэрлэн хийхэд санхүүгийн програм дахь хөрөнгийн код, тухайн эд хариуцагчийн бүртгэл, няравын тайлангийн кодууд зөрүүтэй илэрхийлэгдсэн, үндсэн хөрөнгийг паспортжуулаагүй, эд хариуцагчид хөрөнгө эзэмшүүлсэн карт дахь хөрөнгийн бүртгэл болон няравын тайлан дахь хөрөнгийн бүртгэл хоорондоо зөрүүтэй тайлагнагдсан, үндсэн хөрөнгийн бүртгэл тайлагналтай холбоотой анхан шатны баримт, маягтууд хөтлөгдөөгүй, хөрөнгөд тавигдах дотоод хяналт сул байна.		Зөвлөмж өгсөн
5	Хүнсний материалыг байнгын системээр бүртгээгүй, няравын тайлангаар илэрхийлэгдэж буй хөрөнгийн орлого, зарлагын хөдөлгөөн нь ерөнхий журналд огнооны хувьд зөрүүтэй бүртгэгдсэн, эм боох материал, сэлбэг хэрэгсэл, бусад хангамжийн материалуудыг тусгай зориулалтын материалын тайланд тусгасан, зарим төрлийн бараа материалаарх хөрөнгийн орлого, зарлага нь няравын тайланд эсвэл ерөнхий журналд тусгагдаагүй, 6-р сард бичиг хэргийн материалыг бөөн дүнгээр бүртгэлд тусгасан, материалын зарцуулалтад зарлагын баримт хөтлөөгүй, агуулахын бүртгэл хөтөлдөггүй байна.		Зөвлөмж өгсөн
6	Цалингийн зардлаас НДШ-ийн зардалд 112.3 мянган төгрөгийг холбогдох тушаал шийдвэргүйгээр гүйлгэн зарцуулсан.	112.3	Зөвлөмж өгсөн
7	Бараа материал оновчтой ангилагдаагүй, тусгай зориулалтын, аж ахуйн, бусад хангамжийн материалуудыг дэд ангилал үүсгэн бүртгээгүй.		Зөвлөмж өгсөн
8	Авлага, өглөгийн тооцоо нийлж баталгаажуулаагүй, тайлант оны эцэст 72.2 мянган төгрөгийн өглөг, 23.5 мянган төгрөгийн авлагатай ажилласан байна. Мөн үүссэн өглөг, авлагыг үүссэн тухай бүрд нь бүртгэлд тусгаж, хөтлөөгүй байна.	95.7	Зөвлөмж өгсөн
Нийт дүн		17,587.9	

4.7.2 Дүгнэлтийн хүрээнд хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөө, түүний хэрэгжилтийн талаар:

Орхон аймгийн Ус, цаг уур, орчны шинжилгээний төвийн дарга нь Үндэсний аудитын газраас өгсөн 2021 оны санхүүгийн тайлангийн санал, дүгнэлтийн дагуу илэрсэн алдаа, зөрчлийг арилгах, арга хэмжээний төлөвлөгөөг 2022 оны 03 сарын 09-ны өдөр боловсруулан баталсан бөгөөд төлөвлөгөөнд нийт 8 ажлыг гүйцэтгэхээр тусгасан байна. Төлөвлөгөөний биелэлтийг Орхон аймаг дахь Төрийн аудитын газарт 2022 оны 06 дугаар сарын 20-ны өдрийн 37 дугаар албан бичгээр хүргүүлж, биелэлтийн тайлан болон холбогдох зарим анхан шатны нотлох баримтыг ХШҮДХГ-т цахимаар ирүүлсэн. Үүнд:

- “Эрдмин” ХХК-иас хүлээн авах 696.5 мянган төгрөгийн төлбөртэй үйлчилгээний орлогыг төсөвт төвлөрүүлээгүй “Грийн химистри” ХХК-д 219.0 мянган төгрөг, хувь хүнд 477.5 мянган төгрөг шилжүүлж, байгууллагын байгаль орчины шинжилгээний лабораторийн чанарын итгэмжлэлтэй холбоотой зардалд зарцуулсан зөрчилд албан шаардлага авсан бөгөөд уг зөрчлийг цаашид давтан гаргахгүй байхад анхаарч, байгаль орчины шинжилгээний лабораторийн шинжилгээний төлбөрийг байгууллагын үндсэн дансанд төвлөрүүлэн ажиллаж байна. /хэрэгжилтийн хувь 80%/

- Бараа материалын үлдэгдлээс түүвэрлэн биет тооллого хийхэд тус байгууллагад бүртгэлтэй 30 ширхэг, нэг бүр нь 486.1 мянган төгрөгийн, нийт 14,582.1 мянган төгрөгийн өртөгтэй борооны пуужин, нэг бүр нь 420.0 мянган төгрөгийн, нийт 840.0 мянган төгрөгийн өртөгтэй 12м-ийн бетон шон 2 ширхэг, нэг бүр нь 400.0 мянган төгрөгийн, нийт 800.0 мянган төгрөгийн өртөгтэй төмөр хийцийн 2 шон зэрэг нийт 16,222.1 мянган төгрөгийн 34 ширхэг бараа материал жилийн эцсийн тооллогын бүртгэлийн үлдэгдлээс дутуу, бодитоор байхгүй байхад бүртгэлд үлдэгдлээр тусгасан зөрчилд албан шаардлага авсан бөгөөд УЦУОШГ-ын зэвсгийн агуулахад хадгалагдаж байсан 30 ширхэг пуужинг татан авч үйл ажиллагаандаа хэрэглэж байна. Мөн үйлдвэрийн хашаанд байсан гэрлийн 4 ширхэг шонг цахилгааны дэд станцад холбуулах ажлыг хийж байна. /хэрэгжилтийн хувь 80/

- Тайлант хугацаанд 2,430.3 л шатахууныг 3,971.3 мянган төгрөгөөр худалдан авч 9,610 км замыг туулахад зарцуулсан бөгөөд зуны улиралд нормоос 15.5 л, өвлийн улиралд нормоос 5.0 л илүү зарцуулж, нийт дүнгээр 461.3 мянган төгрөгийн шатахууныг нормоос хэтрүүлэн зарцуулсан зөрчлийг арилгахаар байгууллагын өмч хамгаалах зөвлөлийн гишүүд 2022 оны 04 сарын 20-ны өдөр туршилтын километрт явж зураглал хийсэн бөгөөд 2022 оны 05 сарын 10-ны өдөр хуралдаж, нормыг шинэчлэн тогтоосон байна. /хэрэгжилтийн хувь 80/

- Үндсэн хөрөнгөд биет тооллого түүвэрлэн хийхэд санхүүгийн програм дахь хөрөнгийн код, тухайн эд хариуцагчийн бүртгэл, няравын тайлангийн кодууд зөрүүтэй илэрхийлэгдсэн, үндсэн хөрөнгийг паспортжуулаагүй, эд хариуцагчид хөрөнгө эзэмшүүлсэн карт дахь хөрөнгийн бүртгэл болон няравын тайлан дахь хөрөнгийн бүртгэл хоорондоо зөрүүтэй тайлагнагдсан, үндсэн хөрөнгийн бүртгэл тайлагналтай холбоотой анхан шатны баримт, маягтууд хөтлөгдөөгүй, хөрөнгөд тавигдах дотоод хяналт сул байна гэсэн зөрчилд зөвлөмжийн дагуу нягтлан бодогч, няравын үндсэн хөрөнгийн бүртгэлийг тулгаж, кодыг нэгтгэж, хөрөнгийг паспортжуулж, хувийн хэрэгт бичилтүүдийг хийж, анхан шатны баримт, маягтын дагуу бүртгэлжүүлэн, хөрөнгөд тавигдах дотоод хяналтыг сайжруулж байна. /хэрэгжилтийн хувь 80/

- Цалингийн зардлаас НДШ-ийн зардалд 112.3 мянган төгрөгийг холбогдох тушаал шийдвэргүйгээр гүйлгэн зарцуулсан зөрчилд зөвлөмж авсан бөгөөд тус байгууллага нь

2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн 109 дүгээр албан бичгээр зардал хооронд шилжүүлэн зарцуулах хүсэлтийг БОАЖЯ-ны СХОҮХ-т хүргүүлсэний үндсэн дээр зардал хооронд зарцуулсан байсан бөгөөд цаашид зөрчлийг давтан гаргахгүй байхад анхаарч ажиллаж байна. /хэрэгжилтийн хувь 80/

- Хүнсний материалыг байнгын системээр бүртгээгүй, няравын тайлангаар илэрхийлэгдэж буй хөрөнгийн орлого, зарлагын хөдөлгөөн нь ерөнхий журналд огнооны хувьд зөрүүтэй бүртгэгдсэн, эм боох материал, сэлбэг хэрэгсэл, бусад хангамжийн материалуудыг тусгай зориулалтын материалын тайланд тусгасан, зарим төрлийн бараа материалаарх хөрөнгийн орлого, зарлага нь няравын тайлан, ерөнхий журналд тусгагдаагүй, 6-р сард бичиг хэргийн материалыг бөөн дүнгээр бүртгэлд тусгасан, материалын зарцуулалтад зарлагын баримт хөтлөөгүй, агуулахын бүртгэл хөтөлдөггүй, бараа материал оновчтой ангилагдаагүй, тусгай зориулалтын, аж ахуйн, бусад хангамжийн материалуудыг дэд ангилал үүсгэн бүртгээгүй, авлага, өглөгийн тооцоо нийлж баталгаажуулаагүй, тайлант оны эцэст 72.2 мянган төгрөгийн өглөг, 23.5 мянган төгрөгийн авлагатай ажилласан, өглөг, авлагыг үүссэн тухай бүрд нь бүртгэлд тусгаж, хөтлөөгүй зэрэг зөрчлүүдэд тус тус зөвлөмж авсан бөгөөд зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангаж, өглөг, авлагын тооцоог нийлж баталгаажууж, няравын бараа материалын бүртгэлийг ангилалын дагуу бүртгэж, бараа материалын орлого, зарлагыг ерөнхий журналтай тулган анхан шатны баримтын бүрдлийг тус тус хангаж ажиллаж байна.

/хэрэгжилтийн хувь 80/

- Үндэсний аудитын газраас өгсөн 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангийн дүгнэлт, албан шаардлага, зөвлөмжийн хүрээнд ЦУОШГ-ын даргын 2022 оны 07 дугаар сарын 07-ны өдрийн Б/75 дугаар тушаалаар Орхон аймгийн ЦУОШТ-ийн даргад нээлттэй сануулах сахилгын шийтгэл, Орхон аймгийн ЦУОШТ-ийн даргын 2022 оны 07 дугаар сарын 07-ны өдрийн Б/11 дүгээр тушаалаар эрхэлсэн ажилдаа хариуцлагагүй хандсан нягтлан бодогчид нээлттэй сануулах сахилгын шийтгэлийг тус тус ногдуулсан байна.

4.9. Аялал жуулчлалын хөгжлийн төв ТӨААТҮГ

4.9.1. Үндэсний аудитын газраас өгсөн дүгнэлтийн талаар:

Үндэсний аудитын газраас хийсэн 2021 оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар тус газар нь “Сөрөг” санал дүгнэлт авсан байна. Санал, дүгнэлтийн үндэслэл хэсэгт Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын эрх шилжүүлсэн төсөл, арга хэмжээний санхүүжилтээс 117,000.0 мянган төгрөгийн өр төлбөр барагдуулж, 48,300.0 мянган төгрөгийн хөрөнгө худалдан авч, 288,400.0 мянган төгрөгийн үйл ажиллагааны зардал гаргаж, нийт 453,700.0 мянган төгрөгийн гэрээг дүгнээгүй, тайлант онд хэрэгжүүлээгүй төсөл, арга хэмжээний 290,500.0 мянган төгрөгийн үлдэгдлийг улсын төсөвт төвлөрүүлээгүй зэрэг зөрчлүүд нь холбогдох хууль, тогтоомж, дүрэм журмын зүйл, заалттай нийцэхгүй байна гэж тусгажээ.

Аудитаар нийт 1,436,600.0 мянган төгрөгийн алдаа, зөрчил илэрсэнээс, 294,000.0 мянган төгрөгийн алдааг залруулж, 290,500.0 мянган төгрөгийн зөрчилд 1 төлбөрийн акт тогтоож, 805,500.0 мянган төгрөгийн зөрчилд 5 албан шаардлага, 46,600.0 мянган төгрөгийн алдаа, зөрчилд 3 зөвлөмж тус тус авсан байна.

Алдаа, зөрчлийн товч утгыг харуулбал:

№	Алдаа, зөрчлийн утга	Мөнгөн дүн /мян.төг/	Шийдвэрлэсэн байдал
1	Борлуулалтын орлогыг 242,700.0 мянга, борлуулсан бүтээгдэхүүний өртгийг 4,700.0 мянган төгрөгөөр илүү, ерөнхий ба удирдлагын зардлыг 8,700.0 мянган төгрөгөөр дутуу илэрхийлсэн байна.	256,100.0	Аудитын явцад залруулсан
2	БОАЖС-ын тушаалаар эрх шилжүүлсэн арга хэмжээний 19,800.0 мянган төгрөгийн гүйцэтгэлийг БОАЖЯ хүлээн зөвшөөрөөгүй байхад 2020 оны санхүүгийн тайланд хүлээн зөвшөөрсөн байна.	19,800.0	Аудитын явцад залруулсан
3	Хөтөлбөр, арга хэмжээний үр дүнд бий болсон 18,100.0 мянган төгрөгийн үндсэн хөрөнгийг бүртгэлд тусгаагүй байна.	18,100.0	Аудитын явцад залруулсан
4	Тайлант онд хэрэгжүүлээгүй төсөл, арга хэмжээний 290,500.0 мянган төгрөгийн үлдэгдлийг улсын төсөвт төвлөрүүлээгүй байна.	290,500.0	Төлбөрийн акт тогтоосон
5	Санхүүгийн тайланг хуульд заасан хугацаанаас хоцроож 2022.03.03-ны өдөр Үндэсний аудитын газарт ирүүсэн.		Албан шаардлага хүргүүлсэн
6	Нийт орлогын гүйцэтгэл 81 хувиар тасарсан.		Албан шаардлага хүргүүлсэн
7	Байгууллагын жилийн эцсийн санхүүгийн тайланд 50,000.0 мянган төгрөгийн тооцоо нийлж баталгаажуулаагүй өглөгийн үлдэгдэлтэй.	50,000.0	Албан шаардлага хүргүүлсэн
8	Албан конторын тавилга, бэлэг дурсгалын зүйлс худалдан авах, шагнал, урамшуулал олгоход зориулан 11,200.0 мянган төгрөгийн зардал гаргасан.	11,200.0	Албан шаардлага хүргүүлсэн
9	БОАЖС-ын эрх шилжүүлсэн төсөл, арга хэмжээний санхүүжилтээс 117,000.0 мянган төгрөгийн өр төлбөр барагдуулж, 48,300.0 мянган төгрөгийн хөрөнгө худалдан авч, 288,400.0 мянган төгрөгийн үйл ажиллагааны зардал гаргаж, нийт 453,700.0 мянган төгрөгийн гэрээг дүгнээгүй, зардал хүлээн зөвшөөрөгдөөгүй байна.	744,300.0	Албан шаардлага хүргүүлсэн
10	Үндсэн хөрөнгийн жилийн эцсийн тооллого хийгээгүй, хадгалалт, хамгаалалт хангалтгүй, элэгдлийн зардлыг 12,900.0 мянган төгрөгөөр дутуу тооцоолсон.	12,900.0	Зөвлөмж өгсөн
11	Цалингийн зардлыг Нийгмийн даатгалын тайлан, ХХОАТ-ын тайлан болон санхүү үр дүнгийн тайланд 33,700.0 мянган төгрөгийн зөрүүтэй тайлагнасан.	33,700.0	Зөвлөмж өгсөн
12	Тайлант жил БОАЖС-ын эрх шилжүүлсэн арга хэмжээний мөнгөн хөрөнгийн зарлагын 17,8 хувь буюу 321,700.0 мянган төгрөгийг кассын зарлага эзэлж байна.	0	Зөвлөмж өгсөн
	Дүн	1,436,600.0	
	Санхүүгийн тайлангийн асуудлаар шалгасан нийцлийн аудитаар илэрсэн алдаа, зөрчлийн товч утга		
13	Тайлант онд нийт 2,512,200.0 мянган төгрөгийн 80 мэдээллийг шилэн дансанд байршуулахаас 571,400.0 мянган төгрөгийн 6 мэдээллийг байршуулаагүй, 406,000.0 мянган төгрөгийн 10 мэдээллийг хугацаа хоцроож байршуулсан байна.	977,400.0	Зөвлөмж өгсөн
14	БОАЖЯ-наас эрх олгоогүйгээс АЖХТ төрийн өмчит үйлдвэрийн газрын дүрмийн 5.2.4 аялал жуулчлалын байгууллагад гэрчилгээ олгох, 5.2.5 дээд зэрэглэлийн зочид буудал, жуулчны баазад зэрэглэл тогтоох үйл ажиллагаа хэрэгжихгүй байна.		Зөвлөмж өгсөн
15	БОАЖС-ын А/404 дугаар бүхий "Аялал жуулчлалын хөтөлбөрийн зардлын хуваарь"-т өөрчлөлт оруулах тушаал 2021.12.21-нд гарч, ТНБД-тай "Ажил гүйцэтгэх гэрээ" шинэчлэн байгуулсан нь хуваарьт өөрчлөлт орсон ажлуудыг хэрэгжүүлэх боломжгүй нөхцөл байдлыг үүсгэсэн байна.		Зөвлөмж өгсөн

16	Босго үнээс дээш төсөвт өртөгтэй 617,600.0 мянган төгрөгийн 27 арга хэмжээний гүйцэтгэчийг сонгон шалгаруулахдаа тендер зарлалгүй шууд гэрээ байгуулсан.	617,600.0	Зөвлөмж өгсөн
17	Тус байгууллагын мөрдөж байгаа НБББББичиг нь судалгаа, шинжилгээнд үндэслээгүй, байгууллагын үйл ажиллагааны онцлогт тохироогүй, хэт ерөнхий байдлаар хийгдсэн байна.		Зөвлөмж өгсөн
	Дүн	1,595,000.0	
	Нийт дүн	3,031,600.0	

4.9.2 Дүгнэлтийн хүрээнд хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөө түүний хэрэгжилтийн талаар:

Аялал жуулчлалын хөгжлийн төв ТӨААТҮГ нь Үндэсний аудитын газраас өгсөн 2021 оны санхүүгийн тайлангийн санал, дүгнэлтийн дагуу илэрсэн алдаа, зөрчлийг арилгах, арга хэмжээний төлөвлөгөөг ХШҮДАГ-т ирүүлээгүй бөгөөд зөрчлийг барагдуулж ажиллаж байгаа талаарх тайлбарыг 10 зөрчлийн хүрээнд ирүүлсэн боловч албан шаардлага, зөвлөмжийн биелэлтүүд хангалтгүй байна.

4.9.3 Аудитаар илэрсэн асуудлууд:

Илэрсэн асуудал 1	Үндэсний аудитын газраас өгсөн санал, дүгнэлтийн хүрээнд алдаа, зөрчлийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө боловсруулж батлаагүй, хэрэгжилтийг хангаж ажиллаагүй
Бодит нөхцөл байдал: -Тус газар нь Үндэсний аудитын газраас 2021 оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар “Сөрөг” санал, дүгнэлт авсан бөгөөд зөрчлийг бууруулах 1 төлбөрийн акт, 5 албан шаардлага, 8 зөвлөмж авсан боловч алдаа, зөрчлийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөг боловсруулж батлаагүй, хэрэгжилтийг хангаж ажиллаагүй байна.	
Шалгуур үзүүлэлт: -Төсвийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.5.1 “төсвийн байгууллагын өдөр тутмын үйл ажиллагааг удирдах”, 16.5.4 “төсвийн байгууллагын үйл ажиллагааны үр дүнг дээшлүүлэх” -Үндэсний аудитын газрын Санхүүгийн тайлангийн аудитаар өгсөн албан шаардлага, зөвлөмж;	
Асуудлын үндсэн шалтгаан: -Байгууллагын удирдлага, холбогдох албан хаагчид алдаа, зөрчил бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө боловсруулж батлаагүй, хэрэгжилтийг хангаж ажиллаагүйгээс	
Байгууллагад үзүүлэх нөлөө /үр дагавар/: -Алдаа, зөрчил давтан гарсаар байх; -Акт, албан шаардлага зөвлөмжийн биелэлт хангагдахгүй байх	
Зөвлөмж: -Удирдлагаас өгсөн үүрэг, даалгаврын биелэлтийг тухай бүр хангаж ажиллаж байх; -Санхүүгийн алдаа, зөрчлийг үүсгэхгүй, хууль, дүрэм, журмын хэрэгжилтийг хангаж ажиллах;	

Илэрсэн асуудал 2	Аудитаар өгсөн акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн биелэлт хангалтгүй байна.
Бодит нөхцөл байдал: - Тус газар нь Үндэсний аудитын газрын 2021 оны санхүүгийн тайланд өгсөн санал, дүгнэлтийн хүрээнд төлбөрийн акт 1, албан шаардлага 5, зөвлөмж 3, Санхүүгийн тайлангийн асуудлаар шалгасан нийцлийн аудитаар 5 зөвлөмж тус тус авсан. Үүний хүрээнд алдаа, зөрчлийг арилган ажиллаж байгаа 10 заалттай тайлбарыг ирүүлсэн боловч хэрэгжилт хангалтгүй байна. Тухайлбал: -Тайлант онд хэрэгжүүлээгүй төсөл, арга хэмжээний 290,500.0 мянган төгрөгийн үлдэгдлийг улсын төсөвт төвлөрүүлээгүйд төлбөрийн акт тогтоосон байхад актыг барагдуулаагүй; - Нийт орлогын гүйцэтгэл 81 хувиар тасарсан, байгууллагын жилийн эцсийн санхүүгийн тайланд 50,000.0 мянган төгрөгийн тооцоо нийлж баталгаажуулаагүй өглөгийн үлдэгдэлтэй, БОАЖС-ын эрх шилжүүлсэн төсөл, арга хэмжээний санхүүжилтээс 117,000.0 мянган төгрөгийн өр төлбөр барагдуулж, 48,300.0 мянган төгрөгийн хөрөнгө худалдан авч, 288,400.0 мянган төгрөгийн үйл ажиллагааны зардал гаргаж, нийт 453,700.0 мянган төгрөгийн гэрээг дүгнээгүй,	

<p>зардал хүлээн зөвшөөрөгдөөгүй зэрэг зөрчлүүдэд авсан албан шаардлагын хэрэгжилт хангалтгүй;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Үндсэн хөрөнгийн жилийн эцсийн тооллого хийгээгүй, хадгалалт, хамгаалалт хангалтгүй, элэгдлийн зардлыг 12,900.0 мянган төгрөгөөр дутуу тооцоолсон зөрчлийг арилгах зөвлөмжийн хүрээнд авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ байхгүй; -Шилэн дансны цахим хуудсанд мэдээллийг хугацаанд нь байршуулж байх зөвлөмж өгсөн байхад 8 мэдээллийг хугацаа хоцроож, 2 мэдээллийг огт байршуулаагүй; -Аялал жуулчлалын хөгжлийн төв ТӨААТҮГ-ын дүрмийн 5.2.4 аялал жуулчлалын байгууллагад гэрчилгээ олгох, 5.2.5 дээд зэрэглэлийн зочид буудал, жуулчны баазад зэрэглэл тогтоох үйл ажиллагааг хэрэгжүүлж ажилахаар зөвлөмж өгсөн боловч зөрчлийг арилгах талаар арга хэмжээний төлөвлөгөөнд тусгаагүй, зөвлөмжийн биелэлтийг хангаж ажиллаагүй; -Өөрийн байгууллагын үйл ажиллагаандаа тохирсон НБББББ-ийг боловсруулж, батлуулах, мөрдлөг болгож ажиллах зөвлөмжийг хэрэгжүүлэхээр ажил төлөвлөөгүй, зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангаж ажиллаагүй;
<p>Шалгуур үзүүлэлт:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Төсвийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.5.1 “<i>төсвийн байгууллагын өдөр тутмын үйл ажиллагааг удирдах</i>”, 16.5.4 “<i>төсвийн байгууллагын үйл ажиллагааны үр дүнг дээшлүүлэх</i>” -Үндэсний аудитын газрын 2021 оны санхүүгийн тайланд өгсөн санал, дүгнэлт, аудитын тайлан -Үндэсний аудитын газрын 2022 оны 03 дугаар сарын 15-ны өдрийн 64/АО170074 дугаар төлбөрийн акт, 371/АО170074, 372/АО170074 дугаар албан шаардлага
<p>Асуудлын үндсэн шалтгаан:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Байгууллагын удирдлага алдаа, зөрчил бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө боловсруулж батлаагүй, хэрэгжилтийг хангаж ажиллаагүй; -Нягтлан бодогч өөрийн хариуцсан ажилдаа хариуцлагагүй хандсан, ажлын ур чадвар дутмаг байгаагаас;
<p>Байгууллагад үзүүлэх нөлөө /үр дагавар/:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Алдаа, зөрчил давтан гарсаар байна; -Санхүүгийн тайлан хугацаандаа үнэн, зөв нэгтгэгдэхгүй байх;
<p>Зөвлөмж:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Нягтлан бодогч өөрийн ур чадварыг дээшлүүлж туршлага судлах, шаардлагатай албан тушаалтнаас зөвлөгөө, зөвлөмжийг авч байх; -Байгууллагын удирдлага нягтлан бодогчийг суралцах, туршлага судлах, ажлаа сайжруулж ажиллах нөхцөл боломжоор хангах; -Үндэсний аудитын газраас өгсөн албан шаардлагын биелэлтийг хангаж ажиллах;

4.10. Монгол Кувейтын байгаль хамгаалах төв ТӨААТҮГ

4.10.1. Үндэсний аудитын газраас өгсөн дүгнэлтийн талаар:

Үндэсний аудитын газраас хийсэн 2021 оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар тус газар нь “Сөрөг” санал дүгнэлт авсан байна. Санал, дүгнэлтийн үндэслэл хэсэгт Сангийн яамны Э-тайланд шивсэн 2019, 2020, 2021 оны эхний хагас жилийн болон аудит хийлгүүлэхээр ирүүлсэн санхүүгийн тайлан, бараа материалын үлдэгдэл, журналуудын дүнгүүд зөрүүтэй, бүх барилгуудыг багцлан бүртгэсэн, 8 ханатай иж бүрэн сийлбэртэй гэр, тавилгыг бүртгээгүй, хөрөнгийн тооллогын бүртгэлийг ирүүлээгүй, ашиглалтгүй болон биетээр байхгүй хөрөнгөд элэгдэл байгуулсан, авлага, өглөгийн бүртгэлийг тооцоо нийлж баталгаажуулаагүй, нийт 7,736,200.0 мянган төгрөгийн залруулагдаагүй алдаа, зөрчил илэрч, санхүүгийн тайланг 23 хоног хоцроосон нь холбогдох хууль, тогтоомж, дүрэм журмын зүйл, заалттай нийцэхгүй байна гэж тусгажээ.

Аудитаар нийт 7,736,200.0 мянган төгрөгийн алдаа, зөрчил илэрсэнээс, 7,736,200.0 мянган төгрөгийн алдаа, зөрчилд 5 албан шаардлага, 1 зөвлөмж авсан байна.

Алдаа, зөрчлийн товч утгыг харуулбал:

№	Алдаа, зөрчлийн утга	Мөнгөн дүн /мян.төгрөгө өр/	Шийдвэрлэсэн байдал
1	Санхүүгийн тайланг хуульд заасан хугацаанаас 23 хоног хоцроож, 2021.03.10-нд цахимаар ирүүлж, албажуулсан санхүүгийн тайлан, хөрөнгийн тооллогын бүртгэл, тооцоо бодсон акт, бусад холбогдох материалыг аудитад ирүүлээгүй, 2021 оны 1-9 дүгээр сард бараа материалын тайлан гаргаагүй, шатахууны тооцоо боддоггүй, бараа материалын тайланг аудитын явцад нөхөж хийсэн, нярав хувийн харилцахаар байгууллагын гүйлгээг хийж, НББ-ийг будлиантуулсан, кассын тайлан дахь дүн, огноо нь харилцахын дүн, огнооноос зөрүүтэй, нягтлан бодогч гүйлгээг интернэт банкаар хийж байсан зэрэг зөрчил илэрсэн.	256,100.0	Хариуцлага тооцох албан шаардлага хүргүүлсэн /486/АО150054/
2	Үйлчилгээ үзүүлэх ажлын гэрээг нягтлан бодогч, нярав нар байгууллагын өмнөөс байгуулж, баталгаажуулсан байна. Тухайлбал: Төв аймгийн нэгдсэн эмнэлэгтэй байгуулсан ковидын үед ор дэлгэх ажлын гэрээг тухай эмнэлгийн нярав, нягтлан бодогчтой хийсэн байна. Мөн Монгол Кувейтын байгаль хамгаалах төв ТӨААТҮГ-ын нягтлан бодогч тус гэрээнд тусгасан 1 хоногийн төлбөрийг 30.0 мянган төгрөг байсныг 20.0 мянган төгрөг болгон бууруулан гэрээнд нэмэлт өөрчлөлт оруулсан баталсан байна.		Хариуцлага тооцох албан шаардлага хүргүүлсэн /481/АО150054/
3	Сангийн яамны э-тайлан системд шивсэн 2019, 2020, 2021 оны эхний хагас жилийн санхүүгийн тайлангууд аудит хийлгүүлэхээр ирүүлсэн тайлангуудаас зөрүүтэй тайлагнасан байна.		Албан шаардлага хүргүүлсэн /484/АО150054/
4	Нийт 12,800.0 мянган төгрөгийн авлага, 218,400.0 мянган төгрөгийн өглөгийн үлдэгдлийг харилцагч байгууллагуудтай тооцоо нийлж баталгаажуулаагүй.	231,200.0	Албан шаардлага хүргүүлсэн /485/АО150054/
5	Үндсэн хөрөнгөд "Төв оффисийн барилга" нэртэй 7,358,300.0 сая төгрөгийн барилга бүртгэлтэй байна. Тус байгууллагын 10 барилгыг багцлан бүртгэсэн эсвэл бүртгэгдээгүй орхигдсон хөрөнгө байгаа эсэх нь тодорхойгүй, аудитын явцад ТӨБЗГ-аас авсан тулган баталгаажуулах албан бичигт барилга тус бүрээр үнэлж бүртгээгүй байна гэсэн хариу ирүүлсэн, 8 ханатай иж бүрэн тавилгатай сийлбэртэй гэрийг бүртгээгүй, ашиглалтгүй болон биетээр байхгүй хөрөнгөд 60,400.0 мянган төгрөгийн элэгдэл байгуулсан, журнал болон тайлангийн дүн 86,300.0 мянган төгрөгөөр зөрүүтэй зэрэг зөрчил илэрсэн.	7,505,000.0	Албан шаардлага хүргүүлсэн /482/АО150054/
6	Монгол Кувейтын байгаль хамгаалах төв ТӨААТҮГ нь НББ-ийн тухай хуулийн 18.2-т заасны дагуу НББББ боловсруулаагүй, Засгийн газрын 311 дүгээр тогтоолын дагуу дотоод хяналт шалгалт зохион байгуулах журам боловсруулаагүй, 2021 онд дотоод хяналт шалгалтын ажил зохион байгуулаагүй.		Зөвлөмж өгсөн
Дүн		7,736,200.0	
Санхүүгийн тайлангийн асуудлаар шалгасан нийцлийн аудитаар илэрсэн алдаа, зөрчлийн товч утга			
7	Тайлант онд нийт 174,100.0 мянган төгрөгийн 149 мэдээллийг шилэн дансанд байршуулахаас 157,600.0 мянган төгрөгийн 93 мэдээллийг хугацаандаа, 16,500.0 мянган төгрөгийн 9 мэдээллийг байршуулаагүй, 47 мэдээллийг хугацаа хоцроож байршуулсан байна.	16,500.0	Хариуцлага тооцох албан шаардлага хүргүүлсэн /483/АО150054/
8	Монгол Кувейтын байгаль хамгаалах төв ТӨААТҮГ-ын дүрмийн 1.1-т "Байгаль орчин, аялал жуулчлалын чиглэлээр судалгаа, шижилгээ хийх, жишиг эко аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх, мэдээлэл, сургалт, сурталчилгааны ажил зохион байгуулах" заасан үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхгүй, зочид буудлын үйлчилгээ эрхэлж байна.		Зөвлөмж өгсөн
Дүн		16,500.0	
Нийт дүн		7,752,700.0	

4.10.2 Дүгнэлтийн хүрээнд хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөө, түүний хэрэгжилтийн талаар:

Монгол Кувейтын байгаль хамгаалах төв ТӨААТҮГ-ын захирал 2021 оны санхүүгийн тайлангийн аудитын дүгнэлтээр илэрсэн алдаа, зөрчлийг бууруулж

ажиллахаар 2022 оны 03 дугаар сарын 20-ны өдрийн “Арга хэмжээ авч ажиллах тухай” А/06 дугаар тушаалыг баталж, ажлын хэсэг томилсон байна. Ажлын хэсэг нь алдаа, зөрчлийг арилгах чиглэлээр төлөвлөгөө боловсруулан батлуулж, батлагдсан төлөвлөгөөний дагуу хийж гүйцэтгэсэн ажлаа 2022 оны 08 дугаар сарын 15-ны өдөр газрын захиралд тайлагнаж ажиллах байсан боловч ажлын хэсэг төлөвлөгөө боловсруулан батлуулаагүй байна. Гэвч зөрчлийг арилгаж байгаа талаар тайлбарыг 6 зөрчлийн хүрээнд ирүүлсэн бөгөөд холбогдох зарим анхан шатны нотлох баримтыг цахимаар ирүүлсэн. Үүнд:

-Үндэсний Аудитын газраас өгсөн сахилгын шийтгэл ногдуулах тухай 481/АО150054 дугаар албан шаардлагын хүрээнд Төв аймгийн Нэгдсэн эмнэлэгтэй тооцоо нийлж, баталгаажуулсан бөгөөд гэрээ болон акт тогтоох асуудал дээр хуулийн зөвлөх ажиллаж байна. Мөн тухайн үед ажиллаж байсан нягтлан бодогч болон нярав нар ажлаа хүлээлгэн өгсөн гэсэн тайлбар байна. /хэрэгжилтийн хувь 80/

- Албан шаардлага /482/АО150054/-ын хүрээнд тус газар нь барилгыг багцлан бүртгэснийг салгаж бүртгэхийн тулд хөрөнгийн үнэлгээ хийх шаардлагатай болсон байна. Барилгыг дахин үнэлүүлж бүртгэлд салгаж бүртгэх ажлыг зохион байгуулан Мэргэжлийн үнэлгээний компаниудаас үнийн санал авсан боловч үнийн саналд тусгагдсан зардал 2022 оны төсөвт тусгагдаагүйгээс санхүүжүүлэх боломжгүй байсан тул хөрөнгийн үнэлгээ хийлгүүлэх хүсэлтийг Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газарт хүргүүлсэн байна. /хэрэгжилтийн хувь 60/

-Шилэн дансны мэдээллийг хугацаанд нь байршуулахгүй байгаатай холбогдуулан өмнөх онд зөрчил арилгаж ажиллах тухай албан шаардлага өгсөн бол 2021 онд уг зөрчлийг дахин давтан гаргасан бөгөөд хариуцлага тооцох 483/АО150054 дугаар албан шаардлага авсан боловч тухайн үед ажиллаж байсан нягтлан бодогч ажлаа хүлээлгэн өгсөн байна. 2022 оны эхний 07 сарын байдлаар байршуулбал зохих бүх мэдээллийг байршуулсан ч 2 мэдээллийг хугацаа хоцроож байршуулсан байна. /хэрэгжилтийн хувь 80/

-Аудитын газраас өгсөн 484/АО150054 дүгээр албан шаардлагын дагуу тус газар нь санхүүгийн тайланг бэлтгэхдээ НББ-ийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1, 20 дугаар зүйлийн 20.2.3, Сангийн сайдын 2017 оны 361 дүгээр тушаалаар баталсан “Аж ахуйн нэгж, байгууллагын санхүүгийн тайлан бэлтгэх заавар”-тай танилцаж 2022 оны эхний хагас жилийн тайлан баланс бэлтгэн гаргасан байна. /хэрэгжилтийн хувь 80/

-Зөрчил арилгах тухай 485/АО150054 дүгээр албан шаардлагын дагуу авлага, өглөгийн тооцоо үүссэн Хан-Уул дүүргийн татвар, нийгмийн даатгалын байгууллага болон УБЦТС-тай холбоотой өглөг, авлага байсан бөгөөд нийгмийн даатгал болон УБЦТС-тай тус тус тооцоо нийлж, Татвар цахим системд шилжсэнтэй холбогдуулан тооцоо нийлэх шаардлагагүй гэсэн тайлбарыг өгсөн байна. /хэрэгжилтийн хувь 80/

-Санхүүгийн тайланг хуульд заасан хугацаанаас 23 хоног хоцроож, 2021.03.10-нд цахимаар ирүүлж, албажуулсан санхүүгийн тайлан, хөрөнгийн тооллогын бүртгэл, тооцоо бодсон акт, бусад холбогдох материалыг аудитад ирүүлээгүй, 2021 оны 1-9 дүгээр сард бараа материалын тайлан гаргаагүй, шатахууны тооцоо боддоггүй, бараа материалын тайланг аудитын явцад нөхөж хийсэн, нярав хувийн харилцаагаар байгууллагын гүйлгээг хийж, НББ-ийг будлиантуулсан, кассын тайлан дахь дүн, огноо нь харилцахын дүн, огнооноос зөрүүтэй, нягтлан бодогч гүйлгээг интернэт банкаар хийж байсан зэрэг зөрчилд албан шаардлага авсан бөгөөд зөрчлийг давтан гаргахгүй байхад анхаарч ажиллаж байна. /хэрэгжилтийн хувь 80/

-Монгол Кувейтын байгаль хамгаалах төв ТӨААТҮГ нь НББ-ийн тухай хуулийн 18.2-т заасны дагуу НББББ боловсруулаагүй, Засгийн газрын 311 дүгээр тогтоолын дагуу дотоод хяналт шалгалт зохион байгуулах журам боловсруулаагүй, 2021 онд дотоод хяналт шалгалтын ажил зохион байгуулаагүй зөрчилд зөвлөмж авсан бөгөөд хэрэгжит хангалтгүй байна. /хэрэгжилтийн хувь 0/

4.10.3. Аудитаар илэрсэн асуудлууд:

Илэрсэн асуудал 1	Үндэсний аудитын газраас өгсөн санал, дүгнэлтийн хүрээнд алдаа, зөрчлийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө боловсруулж батлаагүй, хэрэгжилтийг хангаж ажиллаагүй
<p>Бодит нөхцөл байдал: - Тус газар нь Үндэсний аудитын газраас 2021 оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар “Сөрөг” санал, дүгнэлт авсан бөгөөд зөрчлийг бууруулах 6 албан шаардлага, 2 зөвлөмж авсан боловч алдаа, зөрчлийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөг боловсруулж батлаагүй, хэрэгжилтийг хангаж ажиллаагүй байна.</p>	
<p>Шалгуур үзүүлэлт: -Төсвийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.5.1 “<i>төсвийн байгууллагын өдөр тутмын үйл ажиллагааг удирдах</i>”, 16.5.4 “<i>төсвийн байгууллагын үйл ажиллагааны үр дүнг дээшлүүлэх</i>”; -Үндэсний аудитын газрын 2021 оны санхүүгийн тайлангаар өгсөн албан шаардлага, зөвлөмж;</p>	
<p>Асуудлын үндсэн шалтгаан: -Байгууллагын удирдлага алдаа, зөрчил бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө боловсруулж батлаагүй, хэрэгжилтийг хангаж ажиллаагүй;</p>	
<p>Байгууллагад үзүүлэх нөлөө /үр дагавар/: -Алдаа, зөрчил давтан гарсаар байх; -Албан шаардлага зөвлөмжийн биелэлт хангагдахгүй байх;</p>	
<p>Зөвлөмж: -Удирдлагаас өгсөн үүрэг, даалгаврын биелэлтийг тухай бүр хангаж ажиллаж байх; -Алдаа, зөрчлийг үүсгэхгүй, хууль, дүрэм, журмын хэрэгжилтийг хангаж ажиллах;</p>	

Илэрсэн асуудал 2	Зөвлөмжийн биелэлт хангалтгүй байна.
<p>Бодит нөхцөл байдал: -Монгол Кувейтын байгаль хамгаалах төв ТӨААТҮГ нь НББ-ийн тухай хуулийн 18.2-т заасны дагуу НБББББ боловсруулаагүй, Засгийн газрын 311 дүгээр тогтоолын дагуу дотоод хяналт шалгалт зохион байгуулах журам боловсруулаагүй, 2021 онд дотоод хяналт шалгалтын ажил зохион байгуулаагүй, Монгол Кувейтын байгаль хамгаалах төв ТӨААТҮГ-ын дүрмийн 1.1-т “<i>Байгаль орчин, аялал жуулчлалын чиглэлээр судалгаа, шижилгээ хийх, жишиг эко аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх, мэдээлэл, сургалт, сурталчилгааны ажил зохион байгуулах</i>” заасан үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхгүй, зочид буудлын үйлчилгээ эрхэлж байна гэсэн зөрчлүүдэд зөвлөмж авсан бөгөөд биелэлтийг хангаж ажиллаагүй байна.</p>	
<p>Шалгуур үзүүлэлт: -Төсвийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.5.6 “<i>дотоод аудитын үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх</i>”; НББ-ийн тухай хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.2 “<i>Аж ахуйн нэгж, байгууллагын удирдлага нь нягтлан бодох бүртгэлийн хууль тогтоомж, стандарт, дүрэм, журам, зааварт нийцүүлэн нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичгийг баталж, мөрдөж ажиллана</i>”; -Засгийн газрын 311 дүгээр тогтоол; -Монгол Кувейтын байгаль хамгаалах төв ТӨААТҮГ-ын дүрмийн 1.1-т “<i>Байгаль орчин, аялал жуулчлалын чиглэлээр судалгаа, шижилгээ хийх, жишиг эко аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх, мэдээлэл, сургалт, сурталчилгааны ажил зохион байгуулах</i>”; -Үндэсний аудитын газрын 2021 оны санхүүгийн тайлангаар өгсөн албан шаардлага, зөвлөмж;</p>	
<p>Асуудлын үндсэн шалтгаан: -Байгууллагын удирдлага алдаа, зөрчил бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө боловсруулж батлаагүй, хэрэгжилтийг хангаж ажиллаагүй;</p>	
<p>Байгууллагад үзүүлэх нөлөө /үр дагавар/: -Алдаа, зөрчил давтан гарсаар байх; -Байгууллагын НББ хөтлөлт алдаатай тайлагнагдах;</p>	

-Байгууллагын баталсан дүрэм хэрэгжихгүй байх; -Байгууллагын үндсэн үйл ажиллагаа алдагдах;
Зөвлөмж: -НББ-ийн тухай хуулийн дагуу өөрийн байгууллагын үйл ажиллагааны онцлогт тохирсон НБББББ боловсруулж, батлах, үйл ажиллагаандаа мөрдлөг болгох; -Засгийн газрын 311 дүгээр тогтоолын дагуу байгууллагын дотоод хяналтын шалгалт зохион байгуулах журмыг боловсруулах, дотоод хяналт шалгалтын ажил зохион байгуулах; -Үндэсний аудитын газраас өгсөн зөвлөмжийн биелэлтийг хангаж ажиллах;

Илэрсэн асуудал 3	Шилэн дансны тухай хууль болон Үндэсний аудитын газраас өгсөн албан шаардлагын биелэлт хангалтгүй байна
Бодит нөхцөл байдал: -Шилэн дансны мэдээллийг хугацаанд нь байршуулахгүй байгаатай холбогдуулан 2020 онд зөрчил арилгаж ажиллах тухай албан шаардлага авсан бол 2021 онд уг зөрчлийг дахин давтан гаргасан бөгөөд хариуцлага тооцох 483/АО150054 дугаар албан шаардлага авсан боловч тухайн үед ажиллаж байсан нягтлан бодогч ажлаа хүлээлгэн өгсөн байна. 2022 оны эхний 07 сарын байдлаар байршуулбал зохих бүх мэдээллийг байршуулсан ч 2 мэдээллийг хугацаа хоцроож байршуулсан нь Шилэн дансны тухай хууль болон Үндэсний аудитын газраас өгсөн албан шаардлагын хэрэгжилтийг хангаж ажиллаагүй байна.	
Шалгуур үзүүлэлт: -Төсвийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.5.1 “төсвийн байгууллагын өдөр тутмын үйл ажиллагааг удирдах”, 16.5.4 “төсвийн байгууллагын үйл ажиллагааны үр дүнг дээшлүүлэх”; -Шилэн дансны тухай хууль -Үндэсний аудитын газрын 2021 оны санхүүгийн тайлангаар өгсөн албан шаардлага, зөвлөмж;	
Асуудлын үндсэн шалтгаан: -Байгууллагын удирдлага алдаа, зөрчил бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө боловсруулж батлаагүй, хэрэгжилтийг хангаж ажиллаагүйгээс; -Нягтлан бодогч холбогдох мэдээллийг хугацаанд нь байршуулаагүйгээс;	
Байгууллагад үзүүлэх нөлөө /үр дагавар/: -Алдаа, зөрчил давтан гарсаар байх; -Албан шаардлаг, зөвлөмжийн биелэлт хангагдахгүй байх	
Зөвлөмж: -Удирдлагаас өгсөн үүрэг, даалгаврын биелэлтийг тухай бүр хангаж ажиллаж байх; -Алдаа, зөрчлийг үүсгэхгүй, хууль, дүрэм, журмын хэрэгжилтийг хангаж ажиллах;	

5. НЭГДСЭН ДҮГНЭЛТ

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам, Усны газар, Богдхан уулын ДЦГХЗ, Монгол элсний УТХГХЗ, Хэрлэн голын сав газрын захиргаа, Орхон аймгийн УЦУОШТ, Говийн их дархан цаазат газрын Б хэсгийн хамгаалалтын захиргаа, Аялал жуулчлалын хөгжлийн төв ТӨААТҮГ, Монгол Кувейтын байгаль хамгаалах төв ТӨААТҮГ зэрэг байгууллагуудад Үндэсний Аудитын газраас хийсэн 2021 оны санхүүгийн тайлангийн аудитын дүгнэлтийн хүрээнд хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөөний хэрэгжилт, гүйцэтгэлд хийсэн дотоод аудитаар дараах дүгнэлтийг өгч байна.

“Хязгаарлалттай” болон “Сөрөг” санал дүгнэлт авсан газруудын аудитын тайланд нийт 78,950,027.5 мянган төгрөгийн алдаа, зөрчлийг тусгасанаас 13,316,500.0 мянган төгрөгийн 9 алдаа зөрчлийг аудитын тайлангийн илрүүлэлт хэсэгт дурьдаж, 589,173.4 мянган төгрөгийн 10 алдааг аудитын явцад залруулж, 62,893,489.7 мянган төгрөгийн алдаа, зөрчилд 45 албан шаардлага өгч, 292,203.9 мянган төгрөгийн зөрчилд 4 төлбөрийн акт тогтоож, 1,858,660.5 мянган төгрөгийн алдаа, зөрчилд 24 зөвлөмжийг тус тус өгсөн байна.

Дотоод аудитад хамрагдсан төсвийн эрх захирагчид санхүүгийн тайлангийн аудитаар илэрсэн алдаа, зөрчлийг бууруулахаар дараах арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлсэн байна.

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам, Усны газар, Монгол элсний УТХГХЗ, Хэрлэн голын сав газрын захиргаа, Орхон аймгийн УЦУОШТ зэрэг газрууд нь алдаа, зөрчлийг арилгах, акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн биелэлтийг хангаж ажиллахад авч хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөөг илэрсэн алдаа, зөрчлүүдтэй уялдуулан боловсруулж баталсан бөгөөд, биелэлтийг 2022 оны 07 дугаар сарын 25-ны өдрөөр тасалбар болгон тооцоход дараах байдалтайгаар ханган ажиллаж байна. Үүнд:

- Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2022 оны А/184 дүгээр тушаалын 1 дүгээр хавсралтаар баталсан төлөвлөгөөний биелэлт 78.6 хувь, 2 дугаар хавсралтаар баталсан дэд ажлын төлөвлөгөөний биелэлт 49.6 хувь;
- БОАЖЯ-ны Төрийн нарийн бичгийн даргын 2022 оны 06 дугаар сарын 29-ны өдөр баталсан календарчилсан төлөвлөгөөний биелэлт 74.0 хувь;
- Усны газрын даргын 2022 оны 04 дүгээр сарын 04-ний өдрийн А/18 дугаар тушаалаар баталсан төлөвлөгөөний биелэлт 42.5 хувь;
- Монгол элсний УТХГХЗ-ны даргын 2022 оны 06 сарын 06-ны өдөр баталсан төлөвлөгөөний биелэлт 80.0 хувь;
- Хэрлэн голын сав газрын захиргааны даргын 2022 оны 03 сарын 15-ны өдөр баталсан төлөвлөгөөний биелэлт 60 хувь;
- Орхон аймгийн УЦУОШТ-ийн даргын 2022 оны 03 сарын 09-ны өдөр баталсан төлөвлөгөөний биелэлт 80.0 хувь;

Богдхан уулын ДЦГХЗ, Говийн их дархан цаазат газрын Б хэсгийн хамгаалалтын захиргаа, Аялал жуулчлалын хөгжлийн төв ТӨААТҮГ, Монгол Кувейтын байгаль хамгаалах төв ТӨААТҮГ зэрэг газрууд нь алдаа, зөрчлийг арилгах, акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн биелэлтийг хангаж ажиллахад авч хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөөг боловсруулан батлаагүй бөгөөд Дотоод аудитыг хэрэгжүүлэхтэй холбоотойгоор дээрх газруудын акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн биелэлтийг 2022 оны 07 дугаар сарын 25-ны өдрийн байдлаар тооцож үзэхэд дараах байдалтай байна. Үүнд:

- Богдхан уулын ДЦГХЗ-ны биелэлт 62.5 хувь;
- Говийн их дархан цаазат газрын Б хэсгийн хамгаалалтын захиргааны биелэлт 85.0 хувь;
- Аялал жуулчлалын хөгжлийн төв ТӨААТҮГ-ын биелэлт 34.2 хувь;
- Монгол Кувейтын байгаль хамгаалах төв ТӨААТҮГ-ын биелэлт 57.5 хувь;

Үндэсний аудитын газраас 2021 оны санхүүгийн аудитаар өгсөн акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангахаар авч хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөөний биелэлт болон акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн биелэлтээс харахад Төсвийн эрх захирагчид болон газар, хэлтсийн албан хаагчид өөрийн эрхлэх асуудлын хүрээний байгууллага, албан хаагчдад алдаа, зөрчлийг хэрхэн арилгах, дахин давтан гаргахгүй байх талаар заавар, чиглэлийг өгч байгаа ч хэрэгжилт хангалттай бус байна. Мөн дотоод аудитад хамрагдсан зарим байгууллагын удирдлага, холбогдох албан хаагчид аудитын байгууллагаар илэрсэн алдаа, зөрчлийг арилгах, удирдлагаас өгсөн чиглэлийн дагуу авах арга хэмжээг хангалттай үр дүнтэйгээр зохион байгуулаагүй, өөрийн байгууллагын

үйл ажиллагаандаа удирдлагаас тавих дотоод хяналтыг тухай бүр хэрэгжүүлэхгүй байгаа нь дотоод аудитаар илэрхийлэгдэж байна.

Иймд тус аудитаар илэрсэн алдаа, дутагдлуудад үндэслэн “САЙЖРУУЛАХ ХЭРЭГТЭЙ” дүгнэлтийг өгч байна.

6. ЗӨВЛӨМЖ

Аудитаар илэрсэн алдаа, дутагдлыг цаашид давтан гаргахгүй байх дараах зөвлөмжийг холбогдох газар, хэлтэс, албан тушаалтанд өгч байна.

1. Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн ерөнхий нягтлан бодогчид:

- Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2022 оны А/184 дүгээр тушаалын 1 дүгээр хавсралтаар баталсан төлөвлөгөөнд тусгагдсан “Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын эрхлэх асуудлын хүрээний байгууллагуудад албан даалгавар, зөвлөмж, албан бичиг, боловсруулж хүргүүлэх” ажлыг яаралтай зохион байгуулах;

- Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2022 оны А/184 дүгээр тушаалын 2 дугаар хавсралтаар баталсан дэд ажлын төлөвлөгөөнд тусгагдсан “Ойжуулалт хөтөлбөрийн 2014 онд урьдчилж гарсан зардлаар бүртгэсэн 195,600.0 мянган төгрөг, байгууллагад төлөх 263,600.0 мянган төгрөгийн өр төлбөрийг барагдуулаагүй, Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар санхүүжүүлсэн 5,907,360.5 мянган төгрөгийн өртөгтэй тоног төхөөрөмж, эд хөрөнгийг ашиглагч байгууллагад шилжүүлээгүй, бусад эргэлтийн хөрөнгө дансанд бүртгэлтэй байна” зэрэг зөрчлүүдийг арилгахаар тодорхой арга хэмжээг зохион байгуулах;

- Аялал жуулчлал хөгжлийн төв ТӨААТҮГ, Монгол Кувейтын байгаль хамгаалах төв ТӨААТҮГ-ын 2021 оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар “Сөрөг” санал дүгнэлт авсан газруудад хариуцлага тооцох албан шаардлагын хэрэгжилтийг хангаж, холбогдох газарт уламжлан шийдвэрлүүлэх ба холбогдох албан тушаалтнууд өөрийн хүсэлтээр ажлаа өгөх тохиолдолд төсөв, санхүүгийн үйл ажиллагаатай холбоотой баримт материал, тайлан, мэдээг хариуцлагатай хүлээлцүүлэхэд анхаарал хандуулах;

- Өмнөх оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын эрхлэх асуудлын хүрээний Байгаль орчин, уур амьсгалын сангийн 30,200.0 мянган төгрөгийн өр төлбөрийг барагдуулахаар өгсөн зөвлөмжийг хэрэгжүүлж ажиллаагүйд өгсөн албан шаардлагын хэрэгжилтийг хангаж тус газарт чиглэл, зөвлөмжийг албажуулан өгч, хэрэгжилтийг хангуулах;

- Аялал жуулчлалын хөгжлийн төвд тогтоосон “Тайлант онд хэрэгжүүлээгүй төсөл, арга хэмжээний 290,500.0 мянган төгрөгийн үлдэгдлийг улсын төсөвт төвлөрүүлээгүй” зөрчлийг барагдуулахаар чиглэл өгч, төлбөрийн актын биелэлтийг хангах;

- Дэд ажлын төлөвлөгөөнд тусгагдсан бусад ажил болон акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн биелэлтийг 2022 оны 09 дүгээр сарын 30-ны өдрийн дотор 100 хувь хангаж ажиллах;

2. БОАЖЯ-ны Санхүү, хөрөнгө орүүлалт, үйлдвэрлэлийн хэлтэст:

- Үндэсний аудитын газрын 2021 оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар илэрсэн алдаа, зөрчлийг удаа дараа давтан гаргаж, акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн биелэлтийг хангаж ажиллаагүй, Шилэн дансны хуулийн хүрээнд байршуулбал зохих

мэдээллийг хугацаанд нь байршуулаагүй, 2022 онд уг зөрчлийг давтан гаргаж байгаа газар, хэлтэс, албан тушаалтнуудад хариуцлага тооцуулах ажлыг зохион байгуулах;

- Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2022 оны А/184 дүгээр тушаалын 1, 2 дугаар хавсралтаар баталсан төлөвлөгөөний биелэлтийг хангаж, холбогдох газруудад чиглэлийг хүргүүлэх;

- Санхүүгийн тайланд бүртгэлтэй байгаа БОАЖЯ-ны ажиллагсадтай холбоотой 8,829.6 мянган төгрөгийн авлагыг барагдуулах ажлыг шуурхай зохион байгуулж, авлагыг барагдуулах;

- Хэрэгжиж дууссан төсөл, арга хэмжээтэй холбоотой 8,403,546.7 мянган төгрөгийн урьдчилж гарсан зардлыг бууруулахтай холбоотой тайлан, материал ирүүлээгүй газруудаас тайланг яаралтай хүлээж авах арга хэмжээг зохион байгуулж, урьдчилж гарсан зардлыг бууруулах;

- Өмч хамгаалах байнгын зөвлөлийг яаралтай хуралдуулах саналыг өгч Улсын төсвийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлсэн төсөл, хөтөлбөрийн үр дүнд бий болсон шийдвэрлээгүй үлдсэн 7,623,635.1 мянган төгрөгийн өртөгтэй тоног төхөөрөмж, эд хөрөнгийг ашиглагч байгууллагад шилжүүлэх ажлыг зохион байгуулах;

- Үндэсний аудитын газраас өгсөн акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн биелэлтийг 2022 оны 09 дүгээр сарын 30-ны өдрөөс өмнө хангуулахаар холбогдох газар, хэлтэс, албан тушаалтанд чиглэлийг хүргүүлэх;

- Цаашид Үндэсний аудитын газраас өгсөн санал, дүгнэлтийн хүрээнд акт, албан шаардлага, биелэлтийг хэрхэн хангаж ажиллах талаарх зөвлөгөөг холбогдох газруудад дүгнэлт гарсан даруйд хүргүүлэх, төлөвлөгөөг хэрхэн боловсруулах талаар чиглэл өгч, төлөвлөгөөний биелэлтийг тогтсон хугацаанд ирүүлэхийг үүрэг болгох;

3. Усны газарт:

- Ус ашигласны төлбөрийн тооцоог хянах нарийвчилсан дотоод хяналтын журамгүй, тооцоолох цахим системгүй, мэргэжилтнүүдийн тооцоолол дээр үндэслэдэг зөрчилд өгсөн албан шаардлагын хэрэгжилтийг хугацаанд нь хангаж ажиллах;

- Ус ашиглуулах дүгнэлт гаргасан үйлчилгээний орлогыг мөнгөн сууриар бүртгэж байгаа нь НББ тухай хуулийн 3.1.1, 6.1-т заасныг тус тус зөрчсөн, Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн аудитаар нийт 194,200.0 мянган төгрөгийн алдаа, зөрчил илэрсэнээс 167,500.0 мянган төгрөгийн алдааг залруулж, 2,900.0 мянган төгрөгийн зөрчилд 5 акт тогтоож, 13,200.0 мянган төгрөгийн зөрчилд 11 албан шаардлага хүргүүлж, 10,600.0 мянган төгрөгийн зөрчилд 13 зөвлөмж өгсөнд дотоод хяналтыг хэрэгжүүлэх арга, аргачлалыг тодорхой тусгаж, дотоод хяналтын үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг батлах, гүйцэтгэлийг үнэлүүлэх, илэрсэн алдаа, зөрчлийг арилгах, зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангаж ажиллах;

- Усны газрын харьяа байгууллагууд 2021 онд нийт 3,322 мэдээллийг Шилэн дансны цахим хуудсанд байршуулахаас 100 мэдээллийг хугацаа хочроож, 105 мэдээллийг огт байршуулаагүй бөгөөд 2022 оны 2 дугаар улиралын байдлаар харьяа байгууллагууд байршуулбал зохих 1,716 мэдээллээс хугацаа хочроож байршуулсан 64, огт оруулаагүй 20 мэдээлэл байгаа нь өмнөх оны зөрчлийг давтан гаргаж, зөвлөмжийн биелэлтийг хангаж ажиллахгүй байгаа тул холбогдох газар, хэлтэс, албан тушаалтанд хариуцлага тооцох, цаашид зөрчлийг давтан гаргахгүй байхад онцгой анхаарах;

- Үндэсний аудитын газраас өгсөн акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн биелэлтийг 2022 оны 09 дүгээр сарын 30-ны өдрөөс өмнө 100 хувь хангаж ажиллах;

4. Богдхан уулын дархан цаазат газрын хамгаалалтын захиргаанд:

- Үндсэн хөрөнгөтэй холбоотой асуудлын илрүүлэлтэд тусгагдсан үндсэн хөрөнгөд бүртгэлтэй, хуримтлагдсан элэгдэлээрээ анхны өртгөө нөхсөн балансад тэг үлдэгдэлтэй үндсэн хөрөнгийг ТӨБЗГ-ын 2019 оны 271 дүгээр тогтоолоор баталсан "Төрийн болон орон нутгийн өмчид эд хөрөнгө олж авах, бүртгэх, данснаас хасах, шилжүүлэх журам"-ийн дагуу анхны өртгөө бүрэн нөхсөн ашиглалтгүй болсон үндсэн хөрөнгийг данснаас хасах, цаашид ашиглах боломжтой үндсэн хөрөнгийг дахин үнэлүүлэх талаар холбогдох байгууллагаас зөвшөөрөл авах ажлыг зохион байгуулах, зөвлөмжийн биелэлтийг хангаж ажиллах;

- Бусад акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн биелэлтийг 2022 оны 09 дүгээр сарын 30-ны өдрийн дотор 100 хувь хангаж ажиллах;

5. Хэрлэн голын сав газрын захиргаанд:

- Томилолтыг үнэмлэхэд тодорхойлсон хоногоос илүү бодож, бүрдэл дутуу баримтыг үндэслэн 610.0 мянган төгрөг илүү олгосон зөрчилд төлбөрийн акт тогтоосонг яаралтай барагдуулах;

- Бусад акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн биелэлтийг 2022 оны 09 дүгээр сарын 30-ны өдрийн дотор 100 хувь хангаж ажиллах;

6. Монгол элсний үлсын тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хамгаалалтын захиргаанд:

- Өмнөх оны өглөг 582.0 мянган төгрөг, авлага 3,269.9 мянган төгрөг, нийт 3,851.7 мянган төгрөгийн өр, авлагыг барагдуулах ажлыг эцэслэн шийдвэрлэх;

- Бусад акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн биелэлтийг 2022 оны 09 дүгээр сарын 30-ны өдрийн дотор 100 хувь хангаж ажиллах;

7. Говийн их дархан цаазат газрын Б хэсгийн хамгаалалтын захиргаанд:

- Аудитаар илэрсэн алдаа, зөрчлийг дахин давтан гаргахгүй байхад анхаарч ажиллах;

- Бусад акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн биелэлтийг 2022 оны 09 дүгээр сарын 30-ны өдрийн дотор 100 хувь хангаж ажиллах;

8. Орхон аймгийн Ус, цаг үүр, орчины шинжилгээний төвд:

- Үндсэн хөрөнгө, бараа материалын бүртгэлийг үнэн зөв хөтлөж, тайлагнаж байх, эд хариуцагчийн үүрэг, хариуцлагыг нэмэгдүүлэх;

- Байгууллагын удирдлагаас хэрэгжүүлэх дотоод хяналтыг сайжруулах;

- Аудитаар илэрсэн алдаа, зөрчлийг дахин давтан гаргахгүй байхад анхаарч ажиллах;

- Бусад акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн биелэлтийг 2022 оны 09 дүгээр сарын 30-ны өдрийн дотор 100 хувь хангаж ажиллах;

9. Аялал жуулчлалын хөгжлийн төв ТӨААТҮГ-т:

- Үндэсний аудитын газраас 290,500.0 мянган төгрөгийн зөрчилд 1 төлбөрийн акт, 805,500.0 мянган төгрөгийн зөрчилд 5 албан шаардлага, 46,600.0 мянган төгрөгийн алдаа, зөрчилд 3 зөвлөмж өгсөнийг тус тус яаралтай хэрэгжүүлж, биелэлтийг 2022 оны 09 дүгээр сарын 30-ны өдрийн дотор 100 хувь хангаж ажиллах;

10. Монгол Кувейтын байгаль хамгаалах төв ТӨААТҮГ-т:

Үндэсний аудитын газраас Монгол Кувейтын байгаль хамгаалах төв ТӨААТҮГ нь НББ-ийн тухай хуулийн 18.2-т заасны дагуу НБББББ боловсруулаагүй, Засгийн газрын 311 дүгээр тогтоолын дагуу дотоод хяналт шалгалт зохион байгуулах журам боловсруулаагүй, 2021 онд дотоод хяналт шалгалтын ажил зохион байгуулаагүй, Монгол Кувейтын байгаль хамгаалах төв ТӨААТҮГ-ын дүрмийн 1.1-т "Байгаль орчин,

аялал жуулчлалын чиглэлээр судалгаа, шижилгээ хийх, жишиг эко аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх, мэдээлэл, сургалт, сурталчилгааны ажил зохион байгуулах” гэж заасан үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхгүй, зочид буудлын үйлчилгээ эрхэлж байна зэрэг зөрчлүүдэд өгсөн зөвлөмжийн хэрэгжилтийг 2022 оны 09 дүгээр сарын 30-ны өдрийн дотор 100 хувь хангаж ажиллах;

ТАНИЛЦСАН:

БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ
ЖУУЛЧЛАЛЫН САЙД Б.БАТ-ЭРДЭНЭ

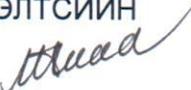
2022 оны ... дугаар сарын ..-ны өдөр

ТӨРИЙН НАРИЙН БИЧГИЙН
ДАРГА Э.БАТТУЛГА

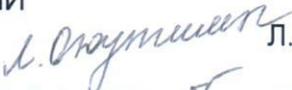
2022 оны 07 дугаар сарын 19-ны өдөр

ТӨРИЙН ЗАХИРГААНЫ УДИРДЛАГЫН
ГАЗРЫН ДАРГА В.ЖАВЗАН

2022 оны 02 дугаар сарын 19-ны өдөр

САНХҮҮ, ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ,
ҮЙЛДВЭРЛЭЛИЙН ХЭЛТСИЙН
ДАРГА М.БАЯРМАА

2022 оны 09 дугаар сарын 14-ны өдөр

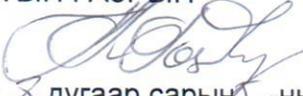
ТӨСВИЙН ЕРӨНХИЙ
НЯГТЛАН БОДОГЧ Л.ОЮУНЧИМЭГ

2022 оны 09 дугаар сарын 05-ны өдөр

АХЛАХ НЯГТЛАН БОДОГЧ П.АРИУНАА

2022 оны 09 дугаар сарын 05-ны өдөр

ХЯНАСАН:

ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭ,
ДОТООД АУДИТЫН ГАЗРЫН
ДАРГА Т.ГОЦБАЯР

2022 оны 08 дугаар сарын 05-ны өдөр

ТАЙЛАН БИЧСЭН:

ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭ,
ДОТООД АУДИТЫН ГАЗРЫН
ШИНЖЭЭЧИЙН АЛБАН ҮҮРГИЙГ ТҮР
ОРЛОН ГҮЙЦЭТГЭГЧ Б.МӨНГӨНЦЭЦЭГ

2022 оны 08 дугаар сарын 05-ны өдөр

- Аудитын хугацааныг нь
дугаар хэсгийн
- Аудит үр дүнтэй
хэрэгжилтийг зөвлөмжтэй
Тусгай зөвлөв. Т.И.И.И.